

STILOVNE SKI

vestnik

Letnik XXI.

Celovec, petek, 18. februar 1966

Štev. 7 (1238)

Dobri ljudje

se razumejo
tudi v različnih jezikih

Z gotove strani nam dopovedujejo in nas celo s »svetimi« podobičami prepričujejo, da moramo koroški Slovenci 6. marca glasovati za ÖVP — ker je kancler dr. Klaus Lani na slovenski prireditvi v Celovcu spregovoril tudi nekaj besed v slovenščini. Nedvomno je bila to z njegove strani lepa poteza, toda samo zaradi tega, ker so bile besede izgovorjene v našem materinem jeziku, še ne vidimo vzroka, da bi vanje tudi verovali. Koroški Slovenci imamo namreč že preveč dobre izkušnje, ki nas uče, da so lepe besede in obljube eno, dejanja pa drugo. Posebno nas v tem utrjuje odnos, ki ga v vseh povojnih letih kaže do naših problemov in teženj ÖVP, v kateri imajo zelo vplivno besedo razni Mayrhoferji, Einspielerji in Steinacherji in ki se je zato v naših vprašanjih še vedno znašla na skrajni liniji z najbolj zagriženimi nemškimi nacionalisti iz vrst FPÖ.

Da to ni le naše mnenje, kažejo besede, ki jih je na nedavnem zborovanju krajevnih zastopnikov ZSO povedal zunanji minister dr. Kreisky. Ko je govoril o odnosu ÖVP do koroških Slovencev, je namreč dobesedno dejal:

»Die Volkspartei spielt in dieser Frage eine sehr zwiespältige Rolle. Auf der einen Seite wollen sie alle die gewinnen, die den Kärntner Slowenen gar nichts gönnen wollen, und auf der anderen Seite wirbt man in Kärnten ganz besonders auch für die Stimmen der Kärntner Slowenen. Da bedient man sich abwechselnd verschiedener Argumente. Das eine mal will man die Stimmen derer haben, die die Kärntner Slowenen möglichst rasch zur Liquidierung bringen wollen; da gibt es dann die bekannten Töne, die sie ja alle kennen. Und dann wieder weht man in die Schule, um ein bißchen Serbo-kroatisch zu lernen, um dann die Ansprache in Belgrad serbokroatisch halten zu können. Damit kann ich ihnen nicht dienen, das kann ich nicht und ich habe auch keine Zeit dazu gehabt. Aber vielleicht kann man auch dann, wenn man zwei verschiedene Sprachen spricht, einander manchmal besser verstehen, als wenn man glaubt, daß man durch das rasche Erlernen von ein paar Vokabeln — damit man in Belgrad einen besseren Eindruck macht — sich auf diese Art, wienerisch gesagt, billig abschmalzen kann.«

Tudi mi smo mnenja, da se dobri ljudje — kakor je ob svojem obisku v Železni Kapli dejal predsednik Socialistične stranke Avstrije vicekancler dr. Pittnermann — tudi v različnih jezikih lahko dobro razumejo. Končno pa nas to uči tudi največji slovenski pesnik France Prešeren, ki je v svoji nesmrtni Zdravljici nadzdravil vsem narodom, ki bregene po mimem sožitju in prijateljskem sosedstvu.

Torej ne jezik marveč iskrenost besed je tista, v katero verujemo. Tukaj na koroški Slovenci vemo, da se od časa, ko je kancler Klaus podal svoje lepe izjave in obljube ter prevzel manjšinsko problematiko v svojo pristojnost, v našem vprašanju še ničesar ni spremenilo na boljše. Tudi tega se bomo spomnili 6. marca, ko se bomo odločali na volišču — ne po besedah, temveč po dejanjih!

ZVEZA SLOVENSKEH ORGANIZACIJ K DRŽAVNOZBORSKIM VOLITVAM:

Glasovali bomo za demokratično sodelovanje, za mir in varnost vseh državljanov!

V smislu sklepa skupne seje Nadzornega in Upravnega odbora Zveze slovenskih organizacij na Koroškem naslavlja na koroške Slovence v zvezi z letošnjimi državnoborskimi volitvami naslednji proglas, ki ga je odobrilo nad sto zastopnikov iz vseh krajev naših dolin na zborovanju dne 5. februarja v Celovcu.

Koroški Slovenci, volivke in volivci!

Pri letošnjih državnoborskih volitvah gre za zelo važno odločitev o nadaljnji usodi naše domovine. Koroški Slovenci zato ne smemo stati ob strani, marveč moramo kot avstrijski državljani sodelovati pri oblikovanju politične volje ter splošnega družbenega dogajanja in državnega življenja.

Svoj glas bomo tudi tokrat dali Socialistični stranki Avstrije, ki po svojem programu in po svojem dosedanjem prizadevanju jamči resnično demokratično reševanje vseh državnopolitičnih, družbenih, kulturnih, socialnih in gospodarskih problemov. Avstrijski socialisti niso le v povojni dobi, ampak tudi že v prvi republiki dokazali, da nikdar niso stremeli za samovlado in so vedno bili poborniki demokratičnega sodelovanja in socialnega sporazumevanja. V skupnem prizadevanju vseh naprednih sil za preprečitev nevarnosti absolutne nadvlade združene desnice vidimo jamstvo za splošni družbeni napredek ter mir in varnost vseh državljanov.

Koroški Slovenci pa se za podporo Socialistične stranke Avstrije odločamo tudi iz spoznanja, da je naše narodno vprašanje najtesneje povezano z razvojem demokratizacije celotnega družbenega življenja v državi. Prepričani smo, da bomo ob doslednem podpiranju demokratičnih in socialnih teženj avstrijskega delovnega človeka našli tudi v njem razumnega pobornika za naše pravice, ki se bo z nami vred zoperstavil nevarnim pojavom še vedno žive nesodobne šovinistične miselnosti. Pri tem nas utrjuje dejstvo, da so socialisti že doslej pokazali največ razumevanja za naše narodnostne težnje ter se dosledno prizadevali za mimo sožitje v deželi ter za prijateljsko sodelovanje med narodi.

Ta načela in stremeljenja vsebuje socialistični »Program za Avstrijo«, ki zato odgovarja tudi našim težnjam po zagotovitvi vsestranske enakopravnosti, humanizaciji medčloveških odnosov in sporazumnega reševanja narodnostnih vprašanj v okviru splošne borbe za mir in zblizanje med narodi v integracijskem stremeljenju sodobnega sveta.

Zato bomo koroški Slovenci 6. marca glasovali za listo 2 Socialistično stranko Avstrije!

Prizadevanja za mirno rešitev v Vietnamu

Mnogi vodilni državniki se trenutno prizadevajo, da bi prišlo do miroljubne rešitve vietnamskega vprašanja. Posebno vlogo igrajo v teh prizadevanjih nevtralne države, o katerih so ugledni politični opazovalci, mnjenja, da so edine poklicane in predvsem zmogljive, ustvariti tako ozračje, ki bo omogočilo pogajanja o bodoči usodi Vietnama.

V tej zvezi zlasti omenjajo bližnji obisk ganskega predsednika Nkrumahja v Kairu, kjer bo s pred-

sednikom Združene arabske republike Naserjem razgovarjal o ukrepih, ki naj bi jih nevtralne države podvzele za pripravo mirovne konference med vladama Amerike in Severnega Vietnama. Pozneje namerava Nkrumah potovati tudi v Hanoi (glavno mesto Severnega Vietnama op. ured.), Peking, Moskvo in Rangun, kjer prav tako hoče proučiti možnosti za miroljubno rešitev vietnamskega vprašanja.

Velik pomen pa pripisujejo tudi bližnjemu obisku predsednika britanske vlade Harolda Wilsona v Moskvi, ki bo prihodnji teden razgovarjal s sovjetskimi voditelji. Eno glavnih vprašanj teh razgovorov bo nedvomno Vietnam, saj sta si Velika Britanija in Sovjetska zveza delili predsedstvo na ženevski konferenci leta 1954, kjer so bili sprejeti sklepi o bodoči ureditvi držav, nastalih iz nekdanje Indokine. Takratni odbor je več ali manj še danes edini pristojni forum tudi za reševanje vietnamskega vprašanja in je torej velike važnosti, kakšno stališče bosta zavzeli obe predsedujoči državi. Predsednik Wilson se vsekakor trudi, da bi v Vietnamu dosegel premirje vsaj za čas svojih moskovskih razgovorov.

Končno pa namerava v vprašanju Vietnama odigrati svojo vlogo tudi Francija, ki se očitno ne more znebiti slabe vesti, saj so današnje razmere v tem delu sveta pravzaprav posledica njene bivše kolonialne politike. Predsednik de Gaulle je v svoji poslanici severnovietnamskemu predsedniku Ho Ši Minhu vsekakor sporočil, da bi bil pripravljen »aktivno sodelovati« pri reševanju vietnamske vojne. Pri tem se je francoski predsednik spet enkrat postavil proti Ameriki, ko je izrazil mnenje, da vietnamskega vprašanja ni mogoče reševati z vojno, marveč je možna le politična rešitev, ki bi privedla do nevtralnosti Vietnama. Še bolj pa se je de Gaulle zameril Was-

hingtonu s svojo izjavo, češ da je za politično rešitev nujno potrebno, da južnovietnamsko ljudstvo brez tujega vmešavanja — torej brez Amerike — izvoli svojo reprezentativno vladno, ki bo uživala zaupanje in podporo ljudstva ter se ne bo držala na oblasti le s pomočjo ameriških tankov in letal, kot je to primer pri sedanjem sajgonskem režimu.

Vse kaže, da bo Amerika pri svoji neodgovorni pustolovščini v Vietnamu zgubila še svoje zadnje zagovornike. Predvsem pa je značilno, da odpor proti nadaljevanju vojne čedalje bolj narašča tudi v Ameriki sami, kjer se množijo ostre kritike na račun vladne politike in se iz dneva v dan veča število uglednih političnih funkcionarjev, ki zahtevajo pogajanja namesto vojaških akcij.

Štiri stranke bodo kandidirale v vseh volilnih okrožjih Avstrije

Glavna volilna komisija pri notranjem ministrstvu je v ponedeljek tega tedna razpravljala o raznih organizacijskih vprašanjih v zvezi z letošnjimi državnoborskimi volitvami 6. marca.

Ob tej priložnosti je bilo tudi sporočeno, da bodo po dosedanjih prijavah v vseh 25 volilnih okrožjih Avstrije tokrat kandidirale štiri stranke, in sicer: Avstrijska ljudska stranka (ÖVP), Socialistična stranka Avstrije (SPÖ), Svobodnjaška stranka Avstrije (FPÖ) in Demokratična napredna stranka — lista Franz Olah (DFP). Poleg teh so v nekaterih volilnih okrožjih prijavile kandidature še: Liberalna stranka Avstrije (LPÖ), ki se bo za glasove potegovala na Dunaju, Štajerskem, Salzburgu, Tirolu, Linzu in še dveh okrožjih, Komunisti in levi socialisti (KLS) v četrtim volilnem okrožju na Dunaju ter Marksisti in Leninisti Avstrije (MLÖ) v petem volilnem okrožju na Dunaju. Ker pa bo končno stanje prijav objavljeno šele nekaj dni pred volitvami, bo šele najkasneje 27. februarja dokončno znano, koliko in katere stranke se bodo udeležile volitev.

Važno vprašanje, s katerim se je bavila glavna volilna komisija, je tudi problem volilnih kart, ki omogočajo oddajo glasov izven volišča, kjer je posamezni volilni upravičenec vpisan v seznam volivcev. Na podlagi zakonskih določil je komisija sklenila, da volilnim upravičencem, ki bodo na dan volitev na dopustu, ne bodo izstavili volilnih kart, marveč jih bodo dobile le osebe, ki se bodo službeno nahajale izven domačega volilnega okoliša.

25-letnica OF

Letos 27. aprila bomo obhajali 25-letnico ustanovitve Osvobodilne fronte slovenskega naroda, ki je kot široko ljudsko gibanje združevala in vodila Slovence v večletnem boju proti fašističnim okupatorjem.

Izvršni odbor glavnega odbora Socialistične zveze delovnega ljudstva Slovenije je pred nedavnim sprejel okvirni program za letošnje proslave. Na predvečer 25-letnice bo slovesna seja Glavnega odbora SZDL Slovenije, 27. aprila pa se bo začel znanstveni simpozij o vlogi in pomenu Osvobodilne fronte, ki ga bodo skupno s Socialistično zvezo pripravili Slovenska akademija znanosti in umetnosti, Inštitut za proučevanje delavskega gibanja in Društvo zgodovinarjev.

Poleg tega bodo ob obletnici tudi številne druge proslave in prireditve širom po Sloveniji, jubilej vstaje slovenskega naroda pa bodo proslavili tudi po šolah.

Italija še vedno nima vlade

Zadnji predsednik italijanske vlade Aldo Moro je dobil od predsednika republike Saragata ponovno pooblastilo, da prouči možnosti za sestavo nove vlade. Kakor znano, je njegov prvi poskus izpodeltel, pa tudi zdaj vse kaže, da so vzroki vladne krize mnogo globlji, kot so mnogi mislili pred tedni, ko je prejšnja vlada utrpela poraz v parlamentu.

Za trenutno politično ozračje v Italiji je vsekakor značilno dejstvo, da so sicer vse štiri stranke, ki so doslej sodelovale v vladni koaliciji levega centra (krščanski demokrati, socialisti, socialni demokrati in republikanci), pripravljene tudi na nadaljnje sodelovanje, vendar jim doslej ni uspelo, da bi dosegle sporazum o načelih tega sodelovanja. Glavno oviro predstavlja desničarska struja v krščansko-demokratski stranki, ki bi hotela za vsako ceno na oblasti; ravno tega pa ostale stranke nočejo sprejeti pod nobenim pogojem.

Zaradi tega se je Moro znašel v dokaj čudnem položaju: medtem ko so mu ostale tri stranke izrekle zaupanje, mu tega v lastni stranki še ni uspelo doseči, ker se desničarskemu krilu očitno zdi preveč »napreden«.

Gospodarski razvoj Slovenije

Pred kratkim je Zavod Socialistične republike Slovenije za statistiko izdal pregled razvoja Slovenije v desetletju 1954—1964. Pregled kaže tako gibanje prebivalstva in zaposlenih v tem razdobju, kakor tudi razvoj njihovih osebnih dohodkov v tem času. Podrobneje tudi obravnava razvoj materialnih baz slovenskega gospodarstva, poleg tega pa še razvoj stanovanjske in komunalne dejavnosti ter razvoj šolstva in kulturno-prosvetnih ustanov in organizacij.

V letu 1964 je Slovenija štela 1.630.553 prebivalcev, kar je za 109.493 več, kot deset let poprej. Odstotek zaposlenih je znašal 58 % ali 519.173 prebivalcev. S tem je število zaposlenih od leta 1954 močno naraslo, saj je takrat znašalo le 308.068 ali 37,4 % takratnega prebivalstva. Leta 1964 je bilo v družbenem sektorju zaposlenih 508.180 prebivalcev, od tega 85,5 % v gospodarstvu. Število zaposlenih v družbenem sektorju se je v desetih letih zvišalo za 213.305.

Kakor število zaposlenega prebivalstva, so v teh desetih letih naraščali tudi osebni dohodki. Osebni dohodki so leta 1954 znašali v povprečju zaposlenih 10.848 dinarjev mesečno, pri čemer je bila velika razlika med osebnimi dohodki v gospodarstvu in med osebnimi dohodki v negospodarstvu. Medtem ko so povprečni mesečni osebni dohodki v gospodarstvu znašali le 10.300 dinarjev, so v negospodarstvu znašali 15.830. Takrat je 71 % zaposlenih imelo osebne dohodke do 30.000 dinarjev, 28,6 % med 30.000 in 100.000 dinarjev in le 0,4 % nad 100.000 dinarjev.

V desetih letih je povprečje osebnih dohodkov naraslo na 47.195 dinarjev. Povprečje osebnih dohodkov v gospodarstvu je znašalo 45.733 dinarjev, v negospodarstvu pa 56.395, kar kaže, da so osebni dohodki v gospodarstvu močnejše naraščali kakor pa v negospodarstvu. Odstotek zaposlenih, ki so 1964 imeli osebne dohodke pod 30.000 dinarjev, je padel na 19,6 %, odstotek zaposlenih, ki so imeli osebne dohodke med 30.000 in 100.000 dinarjev, pa je narasel na 77 %. Osebne dohodke nad 100.000 dinarjev je imelo 3,4 % zaposlenih.

Skladno s tem je naraščala tudi življenjska raven prebivalstva. Od povprečnih izdatkov štiričlanske delavsko-uslužbenke družine je 1954 odpadlo še 52,8 % na prehrano, leta 1964 pa so ti izdatki znašali le še 44,9 %. V desetih letih so nazadovali tudi izdatki za obleko in obutev ter za pijačo, povečali pa so se izdatki za stanovanje, kurjavo in razsvetljavo in sicer od 8,3 na 11,4 %, izdatki za stanovanjsko opremo od 3,2 na 7,1 %, ostali izdatki pa od 12,4 na 19,1 %.

Materialna baza gospodarstva Slovenije se je — kar se tiče razpoložljivih površin — razvijala tako, da se je obseg kmetijske površine zmanjšal od 48,2 na 45 % skupne površine, da pa se je obdelovalna površina povečala od 28 na 31,4 %, površina pod gozdovi pa od 45,2 na 48,7 %. Lesna zaloga Slovenije je leta 1964 znašala 155,8 milijona m³, letni prirastek pa 3,5 milijona m³. Izraba energijskih rezerv se je pri vodni energiji dvignila od 10,8 na 17,5 %, pri premogu od 0,4 na 0,8 %, pri nafti pa se je znižala od 12 na 4,6 %.

Vrednost družbenega proizvoda se je po cenah leta 1960 med letom 1954 in 1964 zvišala od 287 na 600,9 milijarde dinarjev. Pri tem se je delež industrije povečal od 50,4 na 56,3 %, delež kmetijstva pa je nazadoval od 16,8 na 10,8 % in gozdarstva od 2,4 na 1,7 odstotka. Medtem ko je ostal delež gradbeništva nespremenjen, se je delež prometa dvignil od 5 na 6,4 %, deležba trgovine in gostinstva pa od 9,2 na 12,2 %.

Skladno s tem je narasel tudi narodni dohodek od 267,2 na 559,8 milijarde dinarjev, preračunano na prebivalca pa od 176.000 na 347.000 dinarjev. V tem času se je spremenila tudi njegova struktura v prid osebnih dohodkov. Leta 1954 je bilo za investicije porabljenih 28,6 % narodnega dohodka, za osebno potrošnjo pa 43,6 %. V letu 1964 je šlo za investicijsko potrošnjo 32,7, za osebno pa 52,2 odstotka narodnega dohodka.

Skupno gledano gospodarski razvoj Slovenije v obdobju 1954—1964 kaže, da so se v tem času gospodarski pogoji Slovenije vidno izboljšali in da so se s tem izboljšali tudi življenjski pogoji prebivalstva. To potrjuje tudi razvoj strukture investicij, ki je v Sloveniji zadnja leta vedno bolj naraščajo negospodarske investicije. Leta 1954 je delež negospodarskih investicij znašal 20, leta 1964 pa 32,9 odstotka. Od teh jih je bilo 30,2 % namenjenih za družbeni standard, leta 1954 pa le 18,5 %.

Podržavljena industrija se vedno bolj uveljavlja

Podjetja podržavljene industrije postajajo v našem gospodarstvu in v naši zunanji trgovini vse pomembnejši faktor. Zadnja leta vedno spet slišimo, da se zlasti države v razvoju in naše sosedne države na vzhodu zelo zanimajo za produkte naše podržavljene industrije in za sodelovanje z njenimi podjetji. Vedno spet je slišati domača in inozemska poročila o novih kupnih pogodbah, ki jih podjetja podržavljene industrije sklepajo s podjetji teh držav, o novih naročilih, ki jih iz inozemstva prejema in o novih oblikah sodelovanja in nastopanja na tretjih tržiščih, ki jih dobijo ponujene. S tem postaja podržavljena industrija motor ne le celotnega našega gospodarstva, marveč tudi motor celotne naše zunanje trgovine. Njena aktivnost in iniciativnost na zunanjih tržiščih prihaja v korist vsej državi, ker zagotavlja polno zaposlitev prebivalstva in ker odpira avstrijskemu blagu pot v širni svet, kjer bi se drugače le težko uveljavilo.

Zadnje čase so podjetja podržavljene industrije dobila spet nekaj zelo pomembnih naročil. Tako je Simmering-Graz-Pauker AG dobila iz Irana naročilo za gradnjo kompletne termoelektrarne s dvema agregatoma po 12,5 megavaltov. Naročilo predstavlja vrednost 135 milijonov šilingov. Podjetje Wagner & Biro, ki sedaj montira ogromen tank za veliki vodovodni sistem v Bagdadu, pa je dobilo od bagdadskih oblasti drugo naročilo za tri nadaljnje podobne tanke, od katerih naj bo vsak imel obseg 4,5 milijona litrov vode.

Podjetje Böhler & Co. je spet dobilo večja naročila iz jugovzhodne Azije, kamor že nekaj let dobavljajo vedra za bagerje, s katerimi tamkajšnja podjetja pridobivajo kositer ali cin iz dna rek in plitvin morja otokov Indonezije in Malajzije. Tu gre stalno za velika naročila, ker je za pridobivanje kositra po tej poti potrebno, da se verige bagerskih voder priključijo tudi po 40 metrov globoko v mivko in blato in ker morajo za pridobitev 1,2 kg kositra izkopalni in naložiti na ustrezne ladje okoli 50 kubičnih metrov mivke in blata.

Med produkti podjetij podržavljene industrije se v svetu najbolj uveljavljajo produkti Avstrijskih tovarn dušika. Gnojila teh tovarn pozna takorekoč ves svet. Zadnje čase se zanje zlasti zanima Kitajska, ki je z njimi v svojem kmetijstvu dosegla zelo lepe uspehe. Januarska pogajanja med njeno delegacijo in predstavniki Avstrijskih tovarn dušika so pokazala, da bo Kitajska verjetno še letos močno povečala svoja letna naročila gnojil iz teh tovarn.

Podržavljena industrija pa ne donša le v sedanosti državi velike koristi, marveč jih je donšala tudi že v preteklosti. Ko je 1945 avstrijski parlament podržavil ključno industrijo, ker se noben privatnik ni hotel

ali mogel lotiti njene obnove, je država podržavljenim podjetjem dala 2126 milijonov šilingov osnovnega kapitala. Za to naložitev je v desetih letih od podjetij podržavljene industrije prejela 1754 milijonov šilingov na dividendah, poleg tega pa so ji donesle še nadaljnjih 11.049.000.000 šilingov. S tem je podržavljena industrija državi veliko koristila, predvsem pa je razbremenila davkoplačevalce, do katerih bi se morala država obrniti z zahtevo po višjih davkih, če bi hotela opraviti naloge, ki jih je v tem času opravila, in izvesti investicije, ki jih je izvedla.

Kljub vsemu pa je podržavljena industrija ÖVP trn v peti. Vzrok je zelo prozoren, če upoštevamo, da je v ÖVP gonilna sila domači privatni industrijski in bančni kapital ter z njima vedno tesneje povezani inozemski kapital. Ti krogi vedno spet in povsod dokazujejo, da so nasprotniki gospodarske trdnosti države in njenega uveljavljanja na domačem in na mednarodnih tržiščih, ker gre to uveljavljanje na njihov račun. Na njihov račun po treh poteh:

- kar gospodarsko pridobi država, pri njih na dohodkih in dobičkih odpade,
- država in skupnost kontrolirata tudi njihovo gospodarstvo,
- kar napravijo podržavljena podjetja v korist delojemalcev, morajo napraviti tudi podjetja privatnega kapitala.

Ti trije momenti so glavni vzrok, da se ÖVP zavzema za reprivatizacijo podržavljene industrije. ÖVP hoče, da podržavljena industrija ne bo več motor celotnega našega gospodarstva in tudi naše zunanje trgovine, njej ne paše, da bi koristila celokupnemu gospodarstvu. ÖVP hoče, da poslana sedanja podržavljena industrija le še molzna krava ozkega kroga njenih industrialcev in bančnikov.

Sodelovanje sindikatov Slovenije in Avstrije

NA PODROČJU VPRAŠANJ ZAPOSLOVANJA SEZONSKIH DELAVCEV

Prejšnji teden so se v Grazu sestali predstavniki sindikatov Slovenije in deželnih vodstev Zveze avstrijskih sindikatov Štajerske, Koroške in Nižnje Avstrijske. Na tem sestanku so načeli vrsto vprašanj sodelovanja v zvezi z zaposlovanjem sezonskih delavcev iz Jugoslavije v Avstriji.

Predstavniki avstrijskih sindikatov so ob tej priložnosti predlagali, naj bi slovenski sindikati imenovali svojega predstavnika, ki bi vzdrževal stalne stike z avstrijskimi sindikati na obmejnih področjih. Istočasno so avstrijski sindikati izrazili željo, naj bi slovenski sindikati pomagali pri kulturno-prosvetnem in informativnem delu med sezonskimi delavci, ki so zaposleni v Avstriji, ker so ugotovili, da ti delavci niso dovolj obveščeni o pravicah, dolžnostih in delovnih pogojih v Avstriji.

Sestanek v Grazu sodi med prve konkretne korake na poti organizirane povezave med sindikati obeh dežel v zvezi z vprašanji jugoslovanskih sezonskih delavcev v Avstriji. Že v Grazu so se namreč zbrani predstavniki dogovorili, da bodo vsa težja vprašanja, ki zaradi tega nastanejo, v bodoče reševali sporazumno. Nadaljnji tak sestanek bo letos maja v Ljubljani.

Industrijska kooperacija s Poljsko

Začetkom februarja se je v Varšavi avstrijsko-poljska mešana komisija sporazumela za povečano gospodarsko sodelovanje obeh držav. Istočasno je bilo sklenjeno, da bosta obe državi proučili neposredne predloge za izmenjavo licenc in sodelovanja na tretjih tržiščih. Obe državi bosta pospešili kontakte svojih industrij glede konkretnih možnosti medsebojne kooperacije.

Sodelovanje med AUA in JAT

Zadnje čase se je pričelo sodelovanje med avstrijsko letalsko družbo AUA in jugoslovansko letalsko družbo JAT lopo razvijati. To sodelovanje je prišlo že do take stopnje, da je v letošnji sezoni zagotovljen takorekoč dnevni letalski promet med Dunajem in Beogradom. Tudi na liniji Dunaj—Dubrovnik bo tedensko obratovalo več letal. Poleg tega pričakujejo letos ugoden razvoj prometa šarterskih letal. Velika pridobitev za šarterska letala bo novo letališče Split, ki bo julija predano svojemu namenu in ki bo omogočilo promet po vsej srednji Dalmaciji.

POŠIROKEM SVETU

SAIGON. — Ameriško letalstvo v Južnem Vietnamu je dobilo spet nove okrepitve, ko je iz letalskega oporišča v Louisiana prispela nova skupina lovskih bombnikov „F-100“. V enem samem tednu so Američani poslali v Vietnam tri nove skupine vojnih letal. Hkrati pa dobivajo okrepitve tudi ameriške mornariške enote, ki so prav tako na vietnamskem ozemlju borijo za „svobodo in neodvisnost“. Kako v resnici izgleda ameriška „mirovna ofenziva“, kaže že dejstvo, da izvedejo ameriška in južnovietnamska letala dan za dnevno okoli 500 bombnih napadov.

MOSKVA. — Izvršni komitej SEV [organizacija za gospodarsko sodelovanje vzhodnih držav — op. ure.] je imel štiridnevno zasedanje, na katerem so obravnavali vprašanja sodelovanja, socializacije in kooperacije v raznih industrijskih panogah včlanjenih držav. Zasedanja so se udeležili podpredsedniki vlad držav-članic te organizacije.

RIM. — Predsednik italijanske republike Saragat je pozval Italijansko ljudstvo, naj pomaga tistim indijskim pokrajinam, ki jim grozi lakota. V poslanici italijanskemu narodu je Saragat poudaril, da je to ena najhujših nadlog, kar jih je doživela Indija. Suša je uničila velik del posevkov in gre zdaj za življenje 150 milijonov ljudi.

REKA. — Po daljšem obdobju toplega, pravega pomladanskega vremena se je ob jadranski obali in na otokih razcvetelo mnogo drevec. Cvetoje našli mandljevci, poleg oljk najbolj gojena kultura na Jadranu, s cvetjem pa so pohitele številne čolnje, višnje in drugo sadno drevje. Najlepšo sliko nudijo v teh dneh sadovnjaki v okolici Splita, med Šibenikom in Zadrom, pod Velebitom in na obalnih področjih Istre.

KAIRO. — Ekonomska komisija OZN za Afriko je v Kairu organizirala prvo vseafriško konferenco o industrijskem razvoju Afrike. Na konferenci so se zbrali predstavniki in strokovnjaki iz 31 afriških držav, poleg tega pa tudi zastopniki raznih specializiranih agencij OZN in drugih mednarodnih ustanov. Razpravljali so o možnostih, potrebah in težavah industrijskega razvoja Afrike, ki je življenjskega pomena za prihodnost te celine. Sprejeli so več poročil, priporočil in resolucij, predvsem pa je bila poudarjena potreba po sodelovanju med afriškimi državami.

SKOPJE. — Sovjetska zveza bo v Skopju zgradila palačo tehnike in tako pomagala pri obnovi glavnega mesta Makedonije, ki ga je pred leti porušil potres. Z gradnjo objekta, ki bo veljal 4 milijone novih dinarjev, bodo začeli prihodnje leto. Pred nedavnim je Skopje obiskala delegacija sovjetskih strokovnjakov, ki so z jugoslovanskimi predstavniki razpravljali o izvajanju sovjetske pomoči Skopju in konkretno o izgradnji bodoče palače tehnike.

NEW DELHI. — Novi indijski minister za plan Atok Mehta je v svojem prvem govoru naglasil, da pojmujemo preprečevanje monopola in širjenja državnega vpliva na bančništvo kot krepitve socialistične kontrole v gospodarstvu. Socializem pa je in ostane — je poudaril Mehta — vodilna ideologija Indije in osnovna vrednota našega časa.

LA PAZ. — Čedalje večje izgube Američanov v Vietnamu so privedle ameriške kroge celo tako daleč, da nabirajo vojake za svojo umazano vojno na vietnamskem ozemlju tudi po drugih državah. Tako so ameriški vojaški predstavniki odprli center za rekrutiranje najemniških vojakov iz latinskoameriških dežel tudi v glavnem mestu Bolivije, proti čemur pa je bolivijsko nacionalno revolucionarno gibanje objavilo oster protest.

RABAT. — Maročska generalna unija delavcev (UGTM), ki je po številu članstva druga največja sindikalna centrala Maroka, je zahtevala široko nacionalizacijo in „marokanizacijo“ industrije in trgovine, zlasti zunanje trgovine, transporta, zavarovanja, bančništva, rudnikov ter industrije sladkorja in drugih živil.

HANOI. — Podpredsednik in številni člani laoske vlade so ostro protestirali proti ameriškim pripravam za vdor tujih čel na laosko ozemlje. V svoji deklaraciji poudarjajo, da bi Američani radi okupirali spodnji in srednji Laos, pri čemer bi izkoristili Tajsko kot oporišče za napad. Namen teh manevrov je, spremeni Laos v bojišče, v skladu s strategijo, po kateri naj bi se razširila vojna na vse območje bivše Indokine, da bi zatrli osvobodilno gibanje v jugovzhodni Aziji. Do provokacij ameriških, južnovietnamskih in tajskih oboroženih sil pa je prišlo tudi na meji Kambodže.

LONDON. — V ponedeljek so se v Londonu začela pogajanja o bodoči usodi Bečuvane, britanske kolonije na jugu Afrike. Predsednik samoupravne bečuvanske vlade Serece Kama je pred odhodom na pogajanja dejal, da bo od Velike Britanije zahteval, naj 30. septembra proglasi neodvisnost njegove države. Ozemlje Bečuvane je nekoliko manjše od Jugoslavije in ima 540.000 prebivalcev, od katerih pa jih samo 6000 ni Afričanov.

PALOMARES. — Kljub obsežnemu iskanju, pri katerem je sodelovalo na tisoče ljudi, doslej ni uspelo najti atomsko bombo, ki jo je letos januarja nad španskim ozemljem izgubilo ameriško vojno letalo. Med prebivalstvom prizadetega ozemlja razumljivo vlada velika zaskrbljenost, da ne bi prišlo do kvarnih posledic vsled radioaktivnega žarčenja.

WASHINGTON. — Ker z oboroženo silo ne doseže zateljenega uspeha, se hoče Amerika v boju proti vietnamskemu ljudstvu poslužiti tudi gospodarske „vojne“. Kakor svojetasno proti Kubi, namerava ameriška vlada zdaj uvesti gospodarsko blokado proti Severnemu Vietnamu in grozi s sankcijami vsem plovnim družbam, katerih ladje bi prevažale blago v Severni Vietnam.

BONN. — Predsednik odbora za popravno ikode pri zahodnonemškem parlamentu, socialdemokratski poslanec Martin Hirsch, ki je bil tudi sam tritev nacizma, je te dni povedal, da so bile trite nacističnega nasilja vsled „računske napake“ odkodovane za 100 milijonov mark pri izplačilu odškodnine.

PRAGA. — Znan vodja dokumentacijskega centra za nacistične zločine na Dunaju Simon Wiesenthal je povedal, da so neonacisti za njegovo ugrabitev razpisali nagrado v višini 60.000 tlvcarskih frankov.

Narod in njegova kultura

V zadnji številki našega lista smo poročali o slovesni podelitvi letošnjih Prešernovih nagrad. Tokrat pa objavljamo nekaj odlomkov iz slavnostnega govora, ki ga je ob tej priložnosti imel Prešernov nagradenec in predsednik Slovenske akademije znanosti in umetnosti Josip Vidmar, kateri je uvodoma dejal:

Ob našem kulturnem prazniku, glede katerega bi želel, da bi se vsi Slovenci resnično in globoko zavedeli njegovega smisla, moram spregovoriti o usodi naše kulture, zakaj časi so taki, da naše razpoloženje, več, vse naše življenje terja od nas jasnega in čistega pogleda na položaj, v katerem smo kot kulturni narod, kot narod, ki je dosegel neko stopnjo razvoja, s katere mora najti pot v dostojno prihodnost ter v višje oblike zavesti in življenja. Kajti kakor za vse živo velja tudi za narode zakon, da morajo ali napredovati in se razvijati ali usahnuti.

Kaj je pravzaprav kultura? Kaj je smisel te tolikokrat uporabljane in tako redko jasno pojmovanje besede, pri čemer govorim o kulturi v "človeškem" obsegu tega posebnega sveta, polnega čudovitih del vsake vrste od poezije do slikarskih in kiparskih umotvorov in še do najočarljivejših med vsemi, do muzikalnih stvaritev. In kakor koli se umišljam v ta pravilni svet, zmeraj se na kraju prekopljem do zavesti, da je kultura vse tisto in samo tisto, kar človeka osvešča o njem samem in kar mu brzda in plemeniti ali pomaga obvladati in plemeniti ali kar ga poziva, naj sublimira in obrzda svoje naravne nagone, v katerih še vedno žive in rujejo predzgodovinske in preddružbene živalske moči. In če naj samo za primer označim funkcije dveh delov te kulture, je treba reči, da na primer morala uči in kliče k temu človeškemu poklicu, umetnost pa ustvarja očarljive in v plemenitem smislu zapeljive primere osveščenega obvladovanja in sublimiranja, za katero gre.

Ta opis se bo zdel temu ali onemu preprosti. Priznam, da je skrajno skop in vendar menim, da mu je težko ugovarjati, kajti v njem je vendarle obsežen končni smisel vsega duhovnega prizadevanja v človeštvu. Temu ali onemu se bo zdel nemara poveljevalen, patetičen. Toda vprašam se, kako naj sicer razumemo, na kakšne predstave naj oslonimo na primer pričevanja velikih poetov o njihovem poklicu, o katerem vsi po vrsti govorijo z zavzetostjo in visoko zavestjo, ki je na primer Prešernu narekovala stih: "Stanu se svojega spomni, trpi brez miru!" in ki je dvema tako različnima pesnikoma kakor sta lahko krili in preprosti Puškin in svečani ter vzneseni Župančič dala povod, da se prvi prisposablja s prerokom in da se drugi imenuje preroka božjega? To je mogoče razumeti samo spričo veličine naloge. In samo vpliv v zvezi s tem dejstvom nam more biti razumljivo osrečujoči in očarljivi vpliv, ki ga ima na nas lepa pesem, slika ali melodija. Ob njih se zgane v nas tisto, kar je najzlahnejše ali kar je samo slutnja najzlahnejšega v nas in česar se sicer komaj komaj zavedamo.

Ali je tedaj mogoče, ali je dopustno, ali je razumljivo, če stvar te kulture podcenjujemo, če smo brezbržni do nje, če imamo do nje površen in lahkomišeln odnos, ka-

kršnega srečujemo tako pogosto! Moč, ki živi in snuje v kulturi, je prevažna, pa jo ocenjujmo s kakršnega koli stališča in v zvezi s katerimi koli težnjami našega življenja.

OOO

Nadaljnja eminentno važna stvar našega

Obljube niso dovolj!

Med ÖVP-jevskimi veljaki, ki hodijo zdaj »brez odmora« po deželi in »poučujejo« ljudi, kakšna naj bo njihova odločitev na volitvah, je Koroško obiskal tudi prosvetni minister dr. Piffel-Percevic.

Kot pristojni minister je ob tej priložnosti razumljivo govoril tudi o problemih šolstva in med drugim ugotovil, da Avstrija na področju srednješolske izobrazbe daleč zaostaja za drugimi državami. S tem je nedvomno povedal resnico, samo je »pozabil« omeniti dejstvo, da prosvetnega ministra že vsa povojna leta stavi ÖVP, na katero zaradi tega pade tudi glavna krivda za sedanjí položaj. Ne, o tej krivdi minister ni nič govoril, marveč je skušal krivce odkriti med socialisti, ki da za šolstvo nimajo razumevanja, ker jim je železnica bolj važna kot kultura. Vsekakor malo prepričljiva logika za predstavnika stranke, ki si že desetletja lasti monopol v vseh vprašanih izobrazbe, kulture, umetnosti in znanosti!

Ker je pred volitvami vloga dobrega strička splošno priljubljena, je minister Korošcem obljubil tudi nekaj novih srednjih šol. Niti z besedo pa ni omenil gradnje že več let obljubljenega poslopja za slovensko gimnazijo, kakor se sploh ni spomnil, da živita v deželi dva naroda. Nasprotno: ob obisku v pliberškem »Grenzlandheimu« se je odgovornim funkcionarjem izrecno zahvalil za njihovo delo »v interesu obmejne dežele in kulture«, kar v bistvu pomeni priznanje tudi za to, da za Slovence v tem domu ni prostora.

Pri odločitvi 6. marca bomo koroški Slovenci mislili tudi na to!

življenja je stvar slovenstva. Usoda nam ne da, da bi se naše narodno čustvo lahko preprosto in naravno zadoščeno umirilo. Ne sodim sicer med tiste, ki govorijo o razkroju slovenskega naroda zaradi tega, ker se redči sloj našega kmečkega prebivalstva, in ki so mnenja, da je samo ta sloj zanesljivo jamstvo za obstoj naroda. Glede tega sem trdno prepričan, da je kmetištvo v svoji zaostalosti slaba garancija. Ta pasivna in interna gmola je samo počasna, ni pa resnično odporna. Zgodovina naših potujočih obrobni pokrajin na severu nam zgovorno priča o tem. Poseljene pa so bile izključno s kmečkim življenjem. Ne, zaostalost je slabo jamstvo za zvestobo naroda, ki zagotovo intenzivno in polno smisla živi samo v kulturno visoko razvitih posameznikih in družbah.

Toda čeprav se ne strinjam s temi preroki, si ne morem tajiti, da ima njihov strah za naš obstoj vendarle neke realne razloge. Gotovo je, da preslojevanje, ki ga je s spremembo vse naše gospodarske strukture sprožila revolucija, vnaša v naše življenje nekaj nemir in občutek nestalnosti. Toda važnejši in nevarnejši povzročitelj tega nemira je burni gospodarski razvoj sveta, ki sledi silovitemu razmahu znanosti in tehnike. Ta razvoj gre čez svet kakor tornado in pri vsej svoji ustvarjalnosti tudi veliko uničuje, saj sesa vase življenjske moči vsega, s čimer se sreča na svoji poti. Zlasti pa življenjske moči majhnih narodov, ki jih skuša povsem vključiti v svoj mehanizem in ki jih preplavlja s svojo grobo in brezokusno civilizacijo. Posledica pa je uniformiranje sveta in pogin svega individualnega in izvirnega.

Majhen narod, ki se hoče ohraniti v tem kipečem procesu, ima na razpolago samo eno pot. Ustvariti sam v sebi neko svetlo središče, polno izredne privlačnosti, ki bo sposobno nenehoma vabiti k sebi nove in nove rodove in jih držati v oblasti z navdihom, ki ga bodo prejimali od njega. Pri velikih narodih je tak osrednji magnet lahko veličina sama, moč, slava, in kar je takih grobnih gesel. Pri majhnem more to biti samo njegova kultura, se pravi prežetost in presvetljenost vsega njegovega življenja z duhom in plemenitim stremljenjem. Te besede niso fraze, čeprav zvane patetično, in niso utvara, temveč skušajo opisati dosegljivo stanje, ki ga moremo doseči samo, če lo hočemo, če se zavemo te potrebe in če ji posvetimo veliko več pozornosti kot doslej.

Ker mi je rod, v katerem živim, pri srcu, mu želim, kakor želim sebi, lepo, smiselno, polno življenje, vredno imena pravega človeškega življenja. Ne more nam ga ustvariti nobeno bogastvo. Ne, samo kultura nam ga more nuditi. V zelo mladih letih me je za vse življenje porazilo poročilo o neki de-

KULTURNE DROBTINE

Podpredsednica slovenskega centra PEN (mednarodne organizacije književnikov — op. uređ.), slovenska pisateljica Mira Mihelič je pred nedavnim obiskala Dunaj, kjer je udeležila zveze z avstrijskim centrom PEN kluba, v katerem vlada veliko zanimanje za slovensko književnost. Današnje stanje slovenske književnosti je Mira Mihelič prikazala v daljšem predavanju v dunajskem radiu, v pogovoru s predstavnikom avstrijskega PEN kluba, družbe za avstrijsko literaturo in posameznimi književniki pa je bila naglašena možnost, da bi v bližnji bodočnosti izdali skupno izdajo slovenskega oziroma nemškega prevoda avstrijske in slovenske poezije.

Pri italijanski založbi Conflonieri v Milanu je po skrbnih pripravah izšel »Leksikon evropskih narodov«, pri katerem so sodelovali ugledni znanstveniki.

Kakor je v dolini Mežiške doline že več let uvedeno tekmovanje za Pražhovo značko, tako so ob letošnjem slovenskem kulturnem prazniku učenci osnovnih šol iz občin Ajdovčina, Nova Gorica in Tolmin tekmovali za bralno značko Simona Gregorčiča. Poleg Gregorčičevega življenja in dela so v tekmovanje vključena tudi dela drugih znanih slovenskih pisateljev in pesnikov.

V Bolgariji bodo do leta 1970 dogradili vrsto pomembnih kulturnih ustanov. Tako bo Sofija dobila osrednji kulturni dom z 20 nadstropji, novo dramsko gledališče, poslopje Nacionalne opere, državni konservatorij ter velika koncertna dvorana in posebno poslopje za balno umetnost. Nova gledališča in knjižnice gradijo tudi v drugih bolgarskih mestih, medtem ko v Soliji pripravljajo veličasten spomenik bratoma Cirilu in Melodu.

Mednarodno znani folklorni ansambel »Tanec« iz Skopja bo v začetku marca odpotoval na dvomesečno turnejo po Zahodni Nemčiji, Nizozemski in Franciji. Skopski pevci in plesalci bodo imeli v 14 mestih več kot 50 nastopov. V zadnjih 14 letih je imel »Tanec« v tujini 400 prireditev, ki jih je obiskalo okoli 600.000 ljudi.

Na Madžarskem je bilo v minulem letu kakih 12.000 gledaliških predstav, pri katerih so nastopili skupno 5,2 milijona obiskovalcev. Na sporedu je bilo 126 premier in 31 kršnih uprizoritev domačih odskih del.

želici, v kateri baje vsak kmet prebira Platona in Shakespeara. To je dežela mojih sanj. Želel bi, da bi dosegli stopnjo, ko bi, ne rečem vsak Slovenec, temveč čim več Slovencev poleg Prešerna in Župančiča bralo Shakespeara in Platona in njima enake ali podobne ter spričo današnjih čudovitih možnosti poznalo in poslušalo in sprejemalo Beethovena in Bacha in Mozarta in Chopina, ki bi jim vsi bili dobri in ljubljene vsakdanji gostje. Kakšen preprost in visok okus bi ti gostje vnašali v naše življenje, ki je danes še tako neotesano in polno nedobrega čustvovanja. Dežela sanj? Ne vem. Toda verjeti moramo vanjo in storiti zanj vse, kar je mogoče, če hočemo res ustvariti družbo višje vrste, če hočemo živeti in obstati kot narod in če hočemo živeti kot vredni člani človeškega občestva.

Zgodovina in problemi našega gospodarstva

Pomena podzavljene industrije za gospodarski in politični razvoj druge republike sploh ni mogoče precenjevati. Vsekakor pa ni bilo lahko obdržati to največjo pridobitev povojne dobe. Kako velika je, razvidimo iz naslednjega Auschovega opisa:

»Danes ob pogledu nazaj lahko ugotovimo, da gospodarski in morebiti tudi politični razvoj druge republike ne bi potekal tako ugodno, če ne bi 1946 prišlo do podzavljene. Avstrijski privatni kapital ne bi bil sposoben, da bi vzel obnovo večinoma razdejanih podjetij v svoje roke. S tem bi bila tujemu kapitalu odprta vsa vrata. Kapital, in to ne le z Zaboda, marveč tudi z Vzhoda bi pritakal skozi nje. Da so taki nameni obstojali, dokazujejo predlogi Sovjetske zveze o ustanavljanju rusko-avstrijskih družb, zaplenba nemške imovine in ustanovitve Usia, nadalje pa tudi v prve osnutke za državno pogodbo sprejeta ruska zahteva po dokončnem prenosu polj mineralnega olja in Donavske plovnice družbe v rusko imovino. Teh zahtev se ne bi bilo mogoče obraniti, če bi se onstran reke Enns, recimo v zgornjeavstrijskem industrijskem centru naselil za-
bodonni inozemski kapital. Da bi tak

gospodarski razvoj privedel tudi do političnih posledic, skoraj ni mogoče osporavati. Zakon o podzavljenu iz leta 1946 je vse to preprečil. Z načrtno izgradnjo podzavljene osnovne industrije po vojni je v pravem pomenu besede uspelo obvarovati avstrijsko gospodarstvo in ga postaviti na trden temelj, na katerem je bilo nato zgrajeno in na katerem si je zagotovilo važne surovinske baze, ki jih prej ni imelo.

To vendar ÖVP ni oviralo, da ni napravila vsega, da bi kolikor le mogoče preprečila razvoj in konsolidacijo podzavljene industrije. Od začetka naprej je ÖVP, kakor ugotavlja Ausch, podzavljeno gledala le kot prehodno zadevo. Zato niso smeli biti priznani in javnosti pravilno prikazani v resnici veliki uspehi podzavljanih podjetij. V resnici ni zaslug velike meščanske stranske naše dežele in tiska, ki jo podpira, če je postal v svetu poznan dosežek, kakor je LD-postopek pridobivanja jekla. Manj znano pa je, kakšnega pomena je, da je Avstrija v ustvarjanju cene za železo postala neodvisna od nemškega kartela za jeklo. Ausch pravi:

»Nizke cene za železo so zelo

izboljšale konkurenčno sposobnost predelovalnih industrij, pomagale so k pridobitvi tržišč, ki bi ostala drugače zaprta, in so jim nudila prekomerno visoke dobičke v tistih primerih, kjer nizka cena železa ni bila prenešana na gotovi izdelek, kakor bi to moralo biti. Vendar to koristnikov te politike cen ne ovira, da se ne bi borile proti podzavljenu.

Ausch vendar meni, da je nizka cena železa omejevala dobičke plavžev, da je ovirala ustvarjanje lastnega kapitala in da je privedla do težav pri financiranju potrebnih investicij. To pomeni, da so jeklarne v korist industrije, ki predeluje železo, prevzele breme, za katero pa niso dobile priznanja in zahvale.

Ker se pogledi obeh koalicijskih partnerjev na podzavljeno močno razlikujejo, ni čudno, da ni bilo mogoče rešiti njegove glavne probleme. Ausch imenuje naslednje tri: financiranje, organizacija in personalna vprašanja. Opominja tudi na predloge, ki jih je k tem vprašanjem stavil vicekancler dr. Pittermann. Znano je, da je nasprotna stran te predloge obravnavala zelo hladno. Pri tem pa je izvrstno razumela, da je od sebe odvalila odgovornost za po-

sledice. Ausch pove zelo jasno, kakšna nevarnost je iz tega nastala:

»Podzavljena podjetja so od 1959 spet podrejena socialističnemu članu vlade. Toda ta minister — tačas vicekancler dr. Pittermann — ima, kakor je bilo tukaj večkrat prikazano, v nasprotju z drugimi ministri zelo omejeno kompetenco, kar je dejstvo, ki bo v javnosti premalo znano. ÖVP je doslej rešitev nekaterih problemov, ki so za podzavljeno industrijo življenjske važnosti, blokirala. Če ostane pri tem stališču, potem bodo prišla nekatera od podzavljanih podjetij v težave. Kdo bo potem pred javnostjo nosil odgovornost?

Poseben položaj v podzavljnem gospodarstvu zavzema energetska gospodarstvo. Javnost se je posebno veliko bavila z gospodarstvom mineralnih olj. Najprej je ÖVP hotela popustiti pred zahtevo Sovjetske zveze po odločilnem vplivu na to važno gospodarstvo. Ker je pri pogajanjih za državno pogodbo takratni vicekancler dr. Schörf to preprečil in ker je postalo mineralno olje izrecna avstrijska last, je prišlo do nešteti napadov na gospodarstvo mineralnih olj. Ausch pravi, »da obstojajo tehne indicije zato, da hočejo gotovi krogi v okviru ÖVP go-

spodarstvo mineralnih olj odtrgati iz podzavljene območja«.

Reprivatizacijo gospodarstva mineralnih olj je bilo mogoče preprečiti. ÖVP je vendar našla druge metode, da je ÖMV škodovala. Pomemben del nižjeavstrijskega mineralnega olja je spravila v roke Niogas. Deset let je preprečevala, da bi dobila ÖMV svojo razdelilno organizacijo. Spričo tega je naravnost čudež, da gospodarstvo mineralnih olj ob takim ravnanju ni postalo otrok velikih skrbi. Za to je vendar ta od razvoja podpirana gospodarska panoga prerobustna, kar o premogovništvu — proti kateremu dela razvoj — ni mogoče trditi.

Avstrijec, ki je z gospodarskimi vprašanji manj seznanjen, je mnenja, da je na področju oskrbe z elektriko vse v najlažšem redu. Brezhibna oskrba in relativno nizke cene utrjujejo ta vtis. Vendar so tudi na tem področju problemi, ki koreninijo v federalistični strukturi tega področja našega energetskega gospodarstva. Prav gotovo je vrsta argumentov za federalizem, vendar naj bi bil ta princip omejen na področja, kjer ustvarja resnično korist. Tudi navaden človek bo verjetno vedel, da v tako mali deželi, kakor je Avstrija, ni ravno gospodarstvo, če je elektro-gospodarstvo federalistično organizirano. (Nadaljevanje sledi)

Odklanjamo

DUH NESTRPNOSTI
IN ZLAGANOSTI...

ÖVP boče privabiti vse tiste, ki koroškim Slovincem ničesar nečejo privoščiti in bi jih radi likvidirali. To resnico znova lahko spoznamo v dneh volilne borbe, čim pride v naše kraje eden vodilnih veljakov te stranke, da se »predstavi« in se ob stiskanju rok fotografira. Spričo te resnice se lepe besede kanclerja Klause, ki nam jih je ob lanskem obisku povedal, razblinijo v puble fraze tudi med tistimi, ki so jim morebiti še verjeli. Saj kancler Klaus za temi lepimi besedami doslej še ni postavil nobenega dejanja v naš prid, razen da je v Grebinju dopustil, da je njegov strankin prijatelj in drugi predsednik koroškega deželnega zbora Mayrhofer v svojem govoru ob njegovi navzočnosti po svoji stari navadi spet napadel koroške Slovence.

Ko je zadnje nedeljo predsednik koroške ÖVP minister Schleizer po Bilčovsu, St. Janžu, Svečah, St. Ilju in Škofjčah posiral svojim fotografom in vsakomur pridno stiskal roko, ni imel na ustih lepih besedi svojega šefa Klause, morda je vsebinsko svojih govorov napolnil z besednim zakladom Mayrhoferja. Koroških Slovencev in neizpolnjenih določil državne pogodbe ni poznal, mir in sožitje v deželi in na meji zanj ni potrebno, prijateljsko sodelovanje med Koroško in Slovenijo pa je menda celo »škodljivo«, ker smo »obdani s komunističnimi deželami«. Namesto duha pomiritve je sejal duha nestrpnosti in s tem sam razgaljal zlaganost ÖVP.

Sicer res ne moremo ministrom predpisovati, kaj naj govorijo, vendar se nam zdi, da bi moral minister Schleizer kot za kmetijstvo odgovorni član vlade po naših krajih le zavzeti stališče h gospodarski zaostalosti in zapostavljenosti južne Koroške, ki je sad predvsem dosedanje politike njegove stranke, in povedati, kako boče vsaj našemu kmetijstvu pomagati naprej do »integracijske zrelosti«.

Tega kot minister in prvi kandidat koroške ÖVP za državnozbornske volitve ni napravil. Tega tudi ni napravil njegov ministrski kolega, prosvetni minister Pijfl-Percevic, ki je bil v Pliberku in Velikovu in ki je govoril o vsem drugem, samo ne o upravljanju njegovega resorja, ki nas najbolj zanimajo. Tudi finančni minister Schmitz ni našel za naša vprašanja časa, ker bi moral povedati, da tudi sam zapostavlja naše ljudstvo in ozemlje, kakor ga je v prid drugih pokrajin zapostavljalo njegovih šest predhodnikov, ki so bili vsi iz vrste ÖVP.

... TER PRAZNE OBLJUBE ...

Lepe lanske besede kanclerja Klause so torej postale docela prazne in neresne obljube. Koroški Slovenci kot avstrijski državljani in demokrati, ki za svoj duh strpnosti, sožitja, enakopravnosti in prijateljstva z vsakomur, ki je sam tudi tega duha, vedno spet postavljamo svoje dokaze, zaradi tega ÖVP odklanjamo. 6. marca ÖVP ne moremo zaupati svojega glasu. Kdor tako odklanja roko, ki jo prožimo, tudi našega glasu ni vreden. Mi bomo 6. marca z glasovnico v roki potrdili in

nadaljevali

PREIZKUŠENO POT
S SOCIALISTI

ker že leta z dejanji postavljajo primere duha strpnosti in sožitja, miru in prijateljstva na meji in ker se že leta trudijo da bi omogočili zboljšanje gospodarskih in socialnih pogojev prebivalstva južne Koroške, katerega sestavni del smo.

Podoba občin južne Koroške prepričljivo dokazuje: kjer imajo socialisti večino, stopajo občine na pot gospodarskega napredka in trdnosti, v teh občinah se razvija duh sožitja in strpnosti, kjer pa vlada ÖVP, vladata še vedno gospodarska zaostalost ter narodna in socialna mržnja. Zato smo tudi koroški Slovenci za to, da ÖVP v parlamentu in v vladi ne pride do premoči, ki jo zahteva, zato smo za to, da dobi večino SPÖ, ker vemo, da nam bo potem vsem bolje.

Pestra dejavnost naših študentov na Dunaju

V zimskem semestru 1965-66 je Klub slovenskih študentov na Dunaju spet razvil živahno dejavnost. Vsak petek zvečer so bili klubski sestanki z raznimi predavanji, nekaj večerov pa je bilo posvečenih družabnosti in razvedrilu.

Sredi oktobra je imela svoj nastopni govor Marija Erlach, ki je bila na zadnjem občnem zboru izvoljena za novega predsednika Kluba. Prof. Lojze Ude iz Ljubljane je v svojem predavanju zavzel stališče do članov dr. Theodorja Veiterja v avstrijskem tedniku »Die Furche« o narodnih manjšinah v Avstriji. O seminarju Avstrijske lige za človekove pravice v Škocijanu je poročal Pavel Zdobc.

Kakor vsako leto je tudi v tem semestru predaval v Klubu višji študijski svetnik dr. J. Görlich, ki je tokrat govoril o nastanku avstrijske nevtralnosti. Veliko zanimanje med člani Kluba je vzbudilo predavanje bivšega učitelja Pavla Kerta, ki je na podlagi svoje večletne prakse prikazal problematiko dvojezičnega šolstva na Koroškem. O dr. Janezu Ev. Kreku je govoril Feliks Bister, medtem ko je konec januarja predaval v Klubu generalni sekretar Avstrijske lige za človekove pravice dr. Erich Körner, ki je klubaše seznanil z manjšinsko problematiko na Finskem.

V minulem semestru sta Klub obiskala tudi predsednika obeh osrednjih slovenskih organizacij — predsednik Zveze slovenskih organizacij na Koroškem dr. Franci Zwitter in predsednik Narodnega sveta koroških Slovencev dr. Valentin Inzko — ki sta govorila o lanskoletnem obisku predstavnikov koroških Slovencev v Sloveniji ter o problemih narodnega dela na Koroškem. Študentje so pokazali veliko zanimanja za politična in kulturna vpraša-

nja svojega ljudstva in dokazali, da nikakor niso tako nezainteresirani, kot mnogi mislijo o današnji mladini.

Poseben dogodek v okviru delovanja Kluba v minulem semestru pa je bil nedvomno večer slovenske pesmi, ki so ga priredili na dunajski univerzi in o katerem smo v našem listu že poročali.

Ker študent ne more vselej sedeti pri knjigah ali poslušati predavanja, je Klub slovenskih študentov priredil novembra lanskega leta prvi družabni večer v menzi. Namen tega večera je bil, da se novi člani Kluba seznanijo s starejšimi tovariši. Razumljivo pa je, da ob taki priložnosti pride do veljave tudi ples. Velik uspeh je bil tudi tradicionalni Miklavžev večer, ki ga je še posebej obogatil s svojimi posrečenimi verzmi »klubski satirik«.

Konec januarja je priredil Klub v menzi novega inštituta »Klubski ples«, katerega so se kot gostje udeležili tudi predsednik avstrijske

visokošolske mladine Raimund Neuwirther, prof. Marijan Rus, lektor slovensčine na dunajski univerzi dr. Karel Piuk ter dunajski odvetnik in naš rojak iz Podjuna dr. Tone Jelen. Ples je otvoril predsednik avstrijske visokošolske mladine. Vlado je izredno dobro razpoloženje in je zato tudi razumljivo, da je prireditev trajala do zgodnjih jutranjih ur.

Vsak petek se torej člani Kluba slovenskih študentov, v katerem je vpisana pretežna večina slovenskih študentov na Dunaju, v klubskem prostoru »Korotana«, kjer skupno obravnavajo pereča vprašanja in si izpopolnjujejo splošno izobrazbo. Za mnoge pa so petkovi večeri tudi priložnost, da se srečajo s kolegicami in kolegi, ki sicer stanujejo v različnih okrajih Dunaja. Tako izpolnjuje Klub slovenskih študentov na Dunaju zelo važno vlogo ter je v minulem semestru ponovno dokazal, da se te naloge zaveda v polni meri.

Bistrica nad Pliberkom:

Grozna družinska tragedija

Grozno družinsko tragedijo je odkril kmet Štefan Kraut, pd. Kiln na Bistrici pri Pliberku, ko je v ponedeljek zjutraj našel svojo ženo Apolonijo obešeno na stropnicah na podstrešje, navrh pa svojo 16 letno hčerko Olga obglavljeno v družinski spalnici. Tragedija je tem večja in tem bolj žalostna, ker jo je povzročila njega žena in mati Olge, ko sta se mož in mesar, ki je prišel k hiši, pripravljala na koline. Ko je oče skočil na podstrešje po škripec, je najprej naletel na svojo mrtvo ženo, v spalnici pa nato na svojo umorjeno hčerko.

Preiskava na licu mesta, ki so jo izvedli orožništvo, preiskovalni sodnik in državni tožilec, je pokazala, da je Apolonija Kraut umorila svojo hčerko, nato pa si sama vzela življenje ob živčnem napadu, na katerem je že leta trpela in zaradi česar je bila tudi že v bolnišnici.

Kilnova družina je živela v najlepšem soglasju, mož in žena pa v ljubezni do svoje hčerke-edinke. Hčerka Olga je v Celovcu obiskovala najprej slovensko gimnazijo, nato pa višje učilišče za ženske poklice. Tako je že šest let živela v dijaškem domu Mohorjeve družbe in se je le od časa do časa vrnala domov, kjer sta se oče in mati vsakega njenega obiska veselila. Tako je bilo tudi v soboto, ko je prišla domov z prav lepim semestrskim spričevalom. To sožitje in veselje pa se je zaradi živčnega napada in groznega dejanja matere mahoma spremenilo v grozno tragiko, nad katero so zaprepasčeni vsi sorodniki in sosede družine in ki je hudo prizadela celotno prebivalstvo občine, ker gre pri njej že za četrto družinsko tragedijo in usodno nezgodo tekom zadnjih tednov. Prva je bila pobeg mlade Trudije Malej od doma, nato se je z lovsko puško po nesreči ustrelil živinski prekupčevalec Mekjak, na cesti v Šmihelu pa je srčna kap zadela pliberškega občinskega svetnika Josefa Pika.

Vzhodnonemška delegacija v Celovcu

Danes teden se je mudila v Celovcu vzhodnonemška gospodarska delegacija, ki jo je vodil trgovski ataše ing. Dietrich in v kateri je bil tudi direktor velesejma v Leipzigu, dipl. ekon. Gerhard Reusche. Delegacija je obiskala predstavnike avstrijskega lesnega sejma in se z njimi razgovarjala o sodelovanju Nemške demokratične republike na prihodnjem 16. avstrijskem lesnem sejmu. Kot najvišji izvoznik pohištva ima Nemška demokratična republika velik interes, da bi sodelovala s svojim pohištvo tudi na celovškem sejmu.

Gostje iz Vzhodne Nemčije so si ob tej priložnosti pod vodstvom direktorja Gutschmarja ogledali tudi razstavišče avstrijskega lesnega sejma in si ogledali predstavo dunajske Revije na ledu. Posebno veliko zanimanje pa je pokazala za novo halo lesne konstrukcije, ki je sedaj v gradnji.

SPD »Bilka« v Bilčovsu

V a b i l o

na

zabavno prireditev

ki jo priredi Slovensko prosvetno društvo »Bilka« v nedeljo 27. februarja 1966 ob 14.30 uri popoldne in ob 19.30 uri zvečer v dvorani pri Miklavžu v Bilčovsu.

Na sporedu petje in vesele igre.

Vsi prisrčno vabljeni!

Odbor

Slovensko prosvetno društvo »Zarja« v Železni Kapli

V a b i l o

na igro

KAKRŠEN GOSPOD,
TAKŠEN SLUGA

v soboto 19. februarja ob 7. uri zvečer pri Rastočniku v Lepeni

v nedeljo 20. februarja ob 3. uri popoldne pri Kovaču na Obirskem

Libuče

Minulo nedeljo je na libuškem pokopališču ogromna množica žalnih gostov prisostvovala pogrebni svečanosti. V domačo zemljo smo k trajnemu počitku položili telesne ostanke v 72. letu starosti umrlega vaščana Antona Primoschitzja, ki si je v življenju dnež zaradi svoje vsestranske dejavnosti osvojil pri vseh, ki so ga poznali, posebno med prebivalstvom bivše libuške občine, ugled, spoštovanje in ljubezen. Po poklicu je bil sodar ter najprej zaposlen v pivovarni Sorgendorf, pozneje pa do svoje upokojitve v pivovarni Schleppe.

Pokojni Anton pa ni bil le marljiv in sposoben strokovni delavec in ne samo dober mož svoji ženi in skrben oče družini, ne, po svojem značaju je bil človek, ki se je z nesebično požrtvovalnostjo trudil za splošno blaginjo soljudi. To dejavnost je izpričeval posebno v funkciji sposobnega in za pravice vseh vnetega občinskega odbornika. Mlad se je vključil v borbo in gibanje za socialne in gospodarske pravice delovnega človeka ter vstopil v takratno socialno demokratično stranko. Primoschitz je ostal zvest socialist vse življenje in je kot tak bil desetletja odbornik bivše libuške občine. Kot občinski mož je storil veliko dobrega za vse občane brez razlike mišljenja in jezika, predvsem zaradi tega, ker je bil socialist v pravem pomenu besede. Ogromno dobrega je storil za občane ne le v občinski posvetovalnici, temveč poleg tega v stalnem stiku z ljudmi, ki jim je bil vedno pripravljen pomagati z dejanji ter koristnimi in pametnimi nasveti. Nekaj let je bil tudi podžupan in kot tak županova desna roka.

Razen tega je bil aktiven v konzumni zadrugi in pri pliberški požarni brambi. Za svojo požrtvovalno in nesebično ljudsko dejavnost je dobil od socialistične stranke več odlikovanj.

Med množico drugih ljudi je bil na pogrebu zastopan tudi občinski odbor pliberške občine z županom Kristanom in podžupanom Kumrom na čelu. Zvezo občin velikovškega okraja je zastopal velikovski župan Hosp. Ob odprtem grobu je blagemu pokojniku v slovo in v tolažbo žalujočih svojcev govoril domači župnik ter v izbranih besedah predložil njegov plemeniti značaj. Zahvalo za pokojnikove zasluge je v izklesanem govoru izrekel tudi velikovski župan Hosp in se končno od njega poslovil tudi v imenu socialistične stranke. Godba libuške požarne brambe je zaigrala žalostinke, nato pa je svežo gomilo pokrilo mnogo vencev in cvetja.

Pokojnega Antona Primoschitzja bomo ohranili v častnem spominu, žalujočim svojcem pa izrekamo naše iskreno sožalje.

Prijeten prosvetno družabni večer v Selah

V vrsto slovenskih prosvetnih in družabnih prireditev se je zadnje nedeljo vključilo tudi prosvetno društvo »Košuta« v Selah, ki je v gostilno Pri žagi v Kotu povabilo članke in prijatelje društva in jim za uvodni nastop pripravilo prikupen spored, ki so ga izvajali Fantje iz Sel pod vodstvom učitelja Ericha Užnika in trio Tonija Maka.

Uvodoma je predsednik društva Jurij Mak pozdravil številne goste, ki so na družabni večer prišli tudi iz Borovlj in od Cerkeve ter do zadnjega kotička napolnili prostore prijete indomače Malijeve gostilne. Med udeleženci je posebej pozdravil šolskega upravitelja iz Sel, direktorja Jakličja.

Ob koncu svojega govora, kjer je govoril o poštenih namenih društva, ki hoče med nami utrjevati zavest skupnosti in nam nuditi dostojno razvedrilo in zabavo, je predsednik v imenu društva čestital družstvenemu tajniku Hermanu Veliku k izvolitvi za župana občine Sele. S čestitkami pa je izrazil tudi skrb, da novi župan sedaj za društvo ne bo imel več toliko časa. Župan se je za čestitke zahvalil in obljubil, da bo tudi v bodoče društvo na razpolago in da se bo potrudil, da bo na novem položaju delal v korist vseh občanov, kolikor bo le v njegovih močeh.

Zatem so prišli na vrsto pevci in godci. Domača pesem, zapeta od domačih fantov za preproste domače ljudi, je poslušalce vedno spet navdušila. Vsem, ki so sodelovali na

tem večeru, velja prisrčna zahvala, posebej pa ličnemu tenorju Tomiju Ogrisu ter Šimeju Olipu, ki je z duhovitim šminkanjem pripomogel, da je kmalu zavladalo dobro razpoloženje in da je bilo v resnici »fletno«.

Zvišanje dinarskih zneskov PRI POTOVANJH V JUGOSLAVIJO

Jugoslovanska vlada je spreminila določila o uvozu dinarskih zneskov v Jugoslavijo in o njihovem izvozu iz Jugoslavije. Po novih določilih smejo inozemci in jugoslovanski državljani pri prestopu meje v Jugoslavijo imeti pri sebi 10.000 starih ali 100 novih dinarjev, ko pa zapustijo Jugoslavijo, smejo nositi seboj 5000 starih ali 50 novih dinarjev.

Borovlje

V 89. letu starosti je v Borovljah nenadoma umrl trgovec Josip Renko. V dolgih desetletjih svojega bivanja v Borovljah med Rožani ni našel le dolge vrste odjemalcev, največ se je tudi stalno večal krog njegovih osebnih znancev in prijateljev, kar je pokazala tudi njegova zadnja pot na pokopališče v Borovljah.

Pokojni Josip Renko je bil vse svoje življenje zvest svojemu narodu in ljudstvu, iz katerega je izšel in kateremu je tudi po svoje služil. Zato je v letih, ko je po naših krajih vladal še duh nestrpnosti, doživel vedno spet primere zapostavljanja in zato je moral s svojo družino od leta 1942 do poletja 1945 deliti usodo stotine naših trpinov, ki jih je nacizem pregnal z rodne zemlje, jih oropal njihovega premoženja in izselil v mrzlo tujino.

Naj mu bo lahka borovljenska zemlja, kjer je pred desetletji našel svojo drugo domovino, žalujočim svojcem pa naše iskreno sožalje.

KOLENDAR

Petek, 18. februar: Simeon
Sobota, 19. februar: Konrad
Nedelja, 20. februar: Sadot
Ponedeljek, 21. februar: Feliks
Torek, 22. februar: Pust
Sreda, 23. februar: Popelnica
Četrtek, 24. februar: Matija

Ljudska zvezdarna in njene naloge

Na Križni gori (Kreuzberg) v Celovcu je že nekaj časa urejena ljudska zvezdarna, ki vsakomur nudi možnost, da si nekoliko »bliže« ogleda nebo in zvezde. Ing. Wilhelm Stoxreiter nam je o tej zvezdarni poslal daljši članek, iz katerega povzemamo naslednje misli:

Ljudska zvezdarna ima to ime iz dveh vzrokov — enkrat zaradi tega, ker vsakomur omogoča, da si skozi daljnogled bliže ogleda čarobni svet zvezd, drugi pa zato, ker celotna dela v njej opravljajo ljudje »iz ljudstva«; v njej ne delujejo poklicni astronomi, marveč ljubitelji zvezd, katerim je astronomija — poleg njihovega poklicnega dela — le konjiček. V krogu sodelavcev ljudske zvezdarne so torej zastopane vse vrste poklicev: pravniški, profesorji, tehniki, študentje, rokodelci, šolarji. Vse povezuje eno — veselje z ozvezdjem. Pač pa morajo vodilne osebnosti imeti dobro strokovno znanje, da lahko odgovorijo na vsa vprašanja obiskovalcev, posebno radovedne pa opozorijo na ustrezno literaturo.

Glavna naloga vsake ljudske zvezdarne je v tem, da posreduje zvezdoslovna spoznanja in pomaga ustvariti objektivno sliko sveta. Določena mera astronomskega znanja je nujno potrebna vsakomur, ki se hoče v današnjem svetu znajti ne le praktično, marveč v smislu splošne duhovne orientacije. Le človek, ki ima osnovno fizikalno in astronomsko znanje, bo spoznal, da do osvojitve vesolja v pravem pomenu besede nikdar ne bo prišlo.

Naša mladina dorašča v dobo, v kateri bodo astronomija in vesoljski poleti igrali vedno večjo vlogo na mnogih področjih javnega življenja; ne bo več trajalo niti deset let, ko bo človek prvič stopil na drugo nebesno telo. Zato je nujno potrebno, da si na tem področju enako služijo vzgoji odraslih in mladine.

V okvir nalog ljudske zvezdarne naj bi spadala tudi manjša znanstvena raziskovalna delo znanje. V tem smislu hoče ljudska zvezdarničarji pravočasno osvojiti potrebno osnovno znanje. Za začetek je predvideno sodelovanje pri raziskovanju žarčenja Meseca ter bodo uspehi opazovanj služili za izmenjavo misli z drugimi podobnimi instituti. Pozneje, če bodo dopuščala skromna denarna sredstva, pa naj bi prišlo do rednega opazovanja Sonca in razčlenjevanja sverlobe.

Ljudska zvezdarna na Križni gori v Celovcu je javnosti na razpolago vsak torek, sredo, petek in soboto zvečer, v ponedeljkih in četrkih.

Drobne zanimivosti

● V Avstraliji delajo načrte za zgraditev velikih obmoških elektrarn, ki bi izkoriščale dviganje oz. padanje morske vode pri plimi in oseki za pridobivanje električne energije. S pomočjo novega energijskega izvora bi nastajali visoki planoti Kimberley v Zahodni Avstraliji. Strokovnjaki trde, da bi zadostno število takih elektrarn celotni na zahodni obali Avstralije, kjer dosega razlika med plimo in oseko 12 m, dalo 50-krat več električne energije, kot jo sedaj dajejo vse avstralske centrale. Skupno proizvajajo centrale danes okrog 26,5 milijarde kW.

● Ameriški astrofiziki so ugotovili s pomočjo raziskovalne rakete močan izvor rentgenskih valov, ki prihajajo iz vesolja iz smeri ozvezdja Skorpiona. S to ugotovitvijo so znanstveniki ponovno sprožili predlog o izstrelitvi letelicega observatorija, ki bi krožil v določeni razdalji okrog zemlje in na katerem bi bilo mogoče opazovati vse te in podobne pojave. Observatoriji na zemlji teh pojavov ne morejo registrirati, ker zemeljska atmosfera absorbira večino žarkov.

PREZIHOV VORANC:

Zmagovalec

Kakor vsako jutro tako je Coklarjev Šiman tudi to jutro zgodaj vstal in se lotil dela. Bilo je poletje in za delo je bil sam pri hiši, kajti mati je bila stara že čez sedemdeset let in še je komaj zmagovala hišna dela. Na Stajerskem se je že svetel dan, vsak hip se bo pokazala rdeča sončna kroga iz hribov in zagorela nad pokrajino. Pri Coklarju pa je bilo še somračno, zadnji ostanki mraka so se topili v svetu in jutranji rosi.

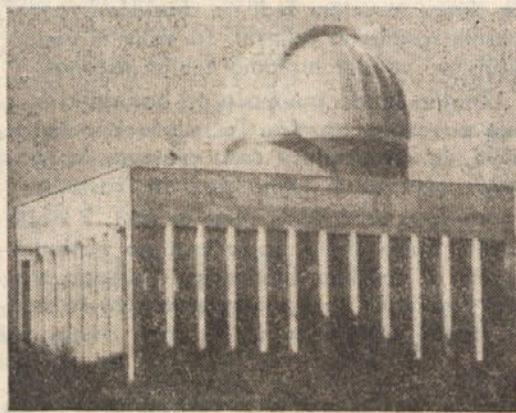
Šiman je pogledal okrog hiše. »Mati še ležijo,« je pomislil. »Naj počijejo, saj so reva,« si je potem zamrmral in stopil proti hlevu s počasnimi koraki.

Pri hiši je bilo dovolj hudo za oba, za sina in za mater. Dežela je bila že tri leta zasedena od Nemcev in pritisk okupacije je bil vedno huši. Ko bi ne bilo matere pri hiši, bi Šiman že davno zapustil dom in odšel v goro. Tako pa je odlagal zaradi matere.

Ko je prišel do hleva, pa je nenadoma zagledal pred seboj postavbo esesovca, ki je prišel okoli vogla. Samo za hip se je Šiman zastavil v nemškega vojaka pred seboj, potem je odločno pogledal na desno. Toda tam je zagledal že drugega esesovca, ki se je bližal izza stoga drv. Nato je Šiman hitro pogledal na levo, srce mu je skočilo, ali tudi od leve strani je bila pot zaprta, ker sta nenadoma stala tam dva nemška fašista. Šimanu je srce padlo težko navzdol in roki sta se mu pobesili z rameni vred; bil je obkoljen in nobenega izhoda ni bilo več. Nikdar ni mislil, da ga bodo dobili, sedaj pa so ga presenetili.

Njegova zadrega je trajala le za hip, toda nemški vo-

trtkih zvečer pa so predvideni obiski šolske mladine. Poleg tega je predvideno, da bo za zainteresiranim obiskovalcem dostopna od časa do časa tudi v sobotah popoldne in v nedeljah dopoldne ter bodo v ta namen na ploščadi urejeni manjši daljnogledi za čudovit razgled na Karavanke in Vrbsko jezero. Tako bi ljudska zvezdarna lahko postala tudi prava tuj-skosprometna atrakcija.

Polagoma bo novo središče astronomske ljudske izobrazbe, ki ga vodi Društvo prijateljev zvezd na Koroškem, tako izpopolnjeno, da se bo obisk v ljudski zvezdarni vedno izplačal. Pri oblačnem vremenu, ko opazovanja z daljnogledi niso možna, bodo na razpolago filmi, predavanja in podobno. Ljudske visoke šole, sindikati in razna društva so posebej vabljeni, da se udeležijo prireditve ljudske zvezdarne.

Štrašna bilanca cestnega prometa:

Vsako leto 100.000 mrtvih

Na mednarodni konferenci o prometnih nesrečah, ki je bila v Aleksandriji pod pokroviteljstvom svetovne zdravstvene organizacije WHO, so strokovnjaki iz vsega sveta ugotovili, da zgubi življenje v prometnih nesrečah vsako leto okoli 100.000 ljudi, število poškodovanih pa je še mnogo večje. Če ne bomo razbili usodne strasti za hitrosti, ki jo gojijo tako proizvajalci kot lastniki avtomobilov, če ne bomo šofiranje imeli tudi za poklic, potem ni nobenih izgledov, da bi se »klavnicna na cestah« ublažila — se glasijo nekateri izmed sklepov omenjene konference.

V močno industrializiranih deželah zahtevajo prometne nesreče mnogo več človeških življenj kot pa infekcijske in kužne bolezni skupaj. Lep primer je Amerika, kjer je leta 1957 umrlo zaradi infekcij in okužb 24.256 ljudi, število človeških žrtev v prometu pa je znašalo 38.702. Še mnogo višje pa je število poškodovanih. Primer Velika Britanija, kjer je leta 1960 spremljala vsak smrtni primer na cestah po 15 huj in 30 do 40 lažje ranjenih.

Na podlagi številnih podatkov so udeleženci konference zahtevali, da morajo planerji in graditelji cest bolj misliti na človeška življenja in da bi morala biti tudi merila za izstavitev voznških dovoljenj ostrejša. Ceste, avtomobili in njihovi uporabniki —

Zavod za folklorne prireditve v Ptuj je tudi letos pripravil tradicionalno kurentovanje, ki bo v soboto in nedeljo na stadionu »Drava« v Ptuj.

V zadnjih letih so bila v Ptuj že tri večja kurentovanja, ki so vsakokrat privabila 10.000 do 30.000 obiskovalcev iz vseh krajev Slovenije, veliko število pa tudi iz zamejstva. S temi prireditvami utrjuje severovzhodna Slovenija staro tradicijo, poleg tega pa v svojem zgodovinskem središču Ptuj zbira v Pokrajinskem muzeju najzanimivejše pustne maske. Ob vsakoletnem kurentovanju se zberejo v Ptuj folklorne skupine s pustnimi liki iz okolice ter iz vseh drugih slovenskih krajev, kjer so ostale žive razne oblike kurentovanja in drugih pustnih prireditev.

Na letošnjo prireditev je bila poleg dosedanjih skupin kurentov, oračev, picekov, rus, borovih gostivancev, cerklanskih laurierjev in kostanjevih škorumatov povabljen tudi folklorna skupina madžarske manjšine iz Lendave. Prav tako pa bodo sodelovala tudi vsa podjetja, društva in organizacije, ki so že prejšnja leta organizirala karnevalske skupine.

Odprta meja med Avstrijo in Jugoslavijo nudi seveda ugodne možnosti tudi za obisk iz Koroške in drugih avstrijskih pokrajin. Ptuj je bil s svojo okolico že doslej priljubljena izletniška točka za mnoge Avstrijce, ki so pogosto prihajali na izlete in obiske k znancem. Prireditve kurentovanja pa je še prav posebna priložnost, ki jo bodo gotovo izkoristili številni ljubitelji folklorne in pustnega veselja, da napravijo kratek »skok« čez mejo.

V prvi vrsti tem oddaljenejšim obiskovalcem je namenjena sobotna prireditev, tako da bodo v nedeljo imeli še časa za ogled raznih drugih zanimivosti v Ptuj in okolici, oziroma za obisk pri znancih. V soboto zvečer se bodo lahko udeležili pustnega veseljačenja po ptujskih dvorinah in gostilnicah, v nedeljo dopoldne pa bo v stadionu velika »pustna parada« vseh skupin, ki bodo sodelovale pri kurentovanju.

Ptuj se je vsekakor dobro pripravil za sprejem gostov, katerih letos pričakujejo okoli 30.000.

V. J.

Rak in cigarete

Svetovna zdravstvena organizacija je v Ženevi objavila alarmantno poročilo, po katerem je vse večje obolevanje za rakom posledica potrošnje cigaret. V poročilu primerjajo statistične podatke iz leta 1962 in 1952, ki kažejo, da se je v nekaterih evropskih državah umrljivost za rakom v desetih letih podvojila. V Ameriki je še slabše. V večini držav zbolijo za rakom več moških kakor žensk, kar je vsaj en dokaz, da kajenje škoduje in utegne biti povzročitelj raka, kajti ženske kadijo manj od moških.

V Zapadnem Berlinu beležijo 556 smrtnih primerov raka na milijon prebivalcev. Sledi Škotska s 533, Anglija in Wales s 510 in Avstrija s 411. Če bi upoštevali samo moške, umre v Berlinu 1110 ljudi na milijon moških prebivalcev, v Škotski 950, v Angliji in Walesu 895, v Avstriji pa 755.

V pogledu raka je v najboljšem položaju Portugalska s 64 smrtnimi primeri. Norveška s 103, Španija in Poljska 109 ter Švedska s 149.

Ne glede na te podatke pa velikih razlik vendarle ni mogoče pojasniti. Zakaj na primer umre v Avstriji 411 ljudi na milijon prebivalcev in v Zapadni Nemčiji samo 283, v Zapadnem Berlinu pa celo 556? In kako to, da beležijo v ZDA, kjer kadijo bolj kot drugje in imajo tudi več slabega zraka kot drugje, 231 smrtnih primerov na milijon prebivalcev, skoraj toliko kot v Švici, na Škotskem pa celo 533?

Kaže, da bo vzroke raka še vedno iskati tudi v drugih čimilitelj in da vendarle ni s kajenjem vse razjasnjeno.

jaki so jo opazili in tisti, ki je prišel izza hleva, je zavpil grozeče:

»Roke kvišku, svinja!«

Šiman, ki je imel na sebi le hlače in srajco, še ni utegnil izpolniti povelja, ko so vojaki že pristopili tesno k njemu in ga prijeli za roke ter mu jih zvezali. Ko je bil že zve-

V zadnji številki smo zaključili ponatis romana »Uskoška nevesta«, o katerem vemo, da so ga bralci našega lista sprejeli z velikim zanimanjem. Prihodnji teden pa bomo na tem mestu začeli objavljati povest

Streli na meji

sodobnega slovenskega pisatelja Janeza Švajncerja, ki nam je ponatis radevolje dovolil, za kar se mu tudi tem potom iskreno zahvaljujemo.

V tej povesti bomo spoznali težko življenje kmečkih ljudi, kočarjev, viničarjev in hlapcev, ki si v letih, ko je nacizem zasedel Avstrijo in se pripravljali za napad na Jugoslavijo, s težkim garanjem za svojega gospodarja služijo svoj majhni košček usakdanjega kruha.

Prepričani smo, da se bo bralcem dopadel tudi ta podlistek.

Uredništvo

zan, se je prikazal izza vogla sam komandant esesovske policije. Pristopil je čisto tesno pred Šimna Coklarja, mu pomolil stisnjeno pest pred nos in zasikal s sovražnim glasom:

»Je pa le prišla tvoj ura, svinjar!«

Šiman je molčal in strmel, nenadoma je bilo dvorišče

polno policije, zunaj na cesti je videl konje, ki so bili vpreženi v vozove, na katerih so sedeli vojaki kakor hlapci, ki gredo na polje. Takoj je razumel, kaj to pomeni: prišli so, da ga bodo izropali, kakor so to storili že drugod.

Straža je ravnala z njim zelo surovo in neprizanesljivo. Komandant je še vedno režal vanj:

»Dolgo si igral, svinja banditska, zdaj si odigral!«

Neki drugi policaj se je zadrhl vanj:

»Kje imaš ključke od mesa?«

Zdaj se je začelo. Šiman je vedel, da je policija predvsem divja na svinjetino in slanino. Gruča policajev se je zagnala v hišo, od koder se je kmalu začelo pokanje in resketanje omar in skrinj. Potem se je slišal krič matere, ki je medtem že vstala.

»Drži gobec, kurba stara!« je odgovoril nato surov glas iz hiše.

Šiman se je zganil in se zvezan hotel zagnati proti hiši.

»Stoj, ali pa te ustrelim!« Policaj mu je pomolil pištolo pod nos.

»To je moja mati,« je zavpil Šiman in se skušal izviti iz pesti, ki so ga držale. Seveda je bil njegov trud zaman, ker je bil vklečen. Pritisnili so ga nazaj k hlevski steni in trije moške so ga tesno obstopili.

V hiši so sedaj gospodarili vojaki kakor se jim je zdelo. Kmalu se je na pragu pojavil vojak, ki je z nožem obrezoval veliko suho gnjat, drugi vojak pa se je pokazal z zelenim vrčem, iz katerega so zapovrstjo pili. Ropanje je bilo v polnem razmahu. Komandant se je izgubil v hišo, od koder se je začel njegov zapovedujoči glas:

»Ne uničevati, na vozove, na vozove!«

Ko so vojaki utešili svoj glad, so začeli nalagati živč na vozove. Dva sta privlekla iz hiše najprej veliko dežo, polno zabela, in jo kotalila na voz. Drugi vojaki so nosili vreče in jih nalagali tja. Ko je bil ta voz poln, so začeli nalagati drugega. Na tega je šla pijača. V kleti je bilo še pet polovnjakov sadjevca, ki je bil pri Coklarju znano imeniten. Sedaj so trije sodi drug za drugim romali iz kleti. Nekateri vojaki so začeli nakladati seno. Na policiji so imeli konje in so potrebo-

Vremenoslovje v službi kmetijstva

Študij podnebja je obsežno in težavno delo. Kdor misli, da bo podnebje svojega kraja ugotovil v nekaj letih brez posebnega stalnega opazovanja in zapisovanja, se moti. Če hočemo podnebje kolikor toliko zanesljivo ugotoviti, moramo vsaj 30 let stalno zapisovati vremenske podatke, nakar šele bomo izluščili osnovne poteze podnebja svojega kraja.

Pri vsem tem pa še vedno ne bomo prišli mimo tega, da obstajajo med podnebjem nekega kraja in med podnebjem parcele, kjer gojimo določene rastline, lahko velike razlike. V naslednjem bomo omenili le nekatere.

Usmerjenost in nagnjenost terena nam v precejšnji meri spremeni količino sončne energije, ki pade na enoto površine, v primerjavi z vodoravno površino. S tem se nam posredno spremeni tudi toplotne in vlažnostne razmere. Ta pojav se lepo vidi v naravi, kjer negovane rastline same izbirajo rastišča. Severna in južna pobočja hribov, pa tudi samo manjših vzpelin imajo različno rastlinsko odejo.

VPLIV BARVE IN SVETLOBE

Nemški znanstveniki so delali poskuse s paradižniki, ki so jih sadili ob črnih in belih stenah. Rezultat je bil presenetljiv! Pred belimi zidovi so paradižniki hitreje rodili in pridelale je bil za 30 % večji kot pred črnimi stenami. Pred črnimi stenami pa so paradižniki hitreje rastle. Temperatura pred obema različno pobarvanima stenama je bila približno enaka, znatno večja pa je bila pred belimi stenami količina energije kratkovalovnega sončnega sevanja. Podobne rezultate so dobili tudi s poskusi pri različno obarvanih zemeljskih površinah in drugimi rastlinami.

Za obarvanje zemeljske površine so uporabljali razne krednate peske, pepel in podobno robo. Zelo uporabne so tudi kovinske folije, ki odbijajo zelo mnogo svetlobe. Poskusi z aluminijastimi folijami so pokazali, da je bila količina svetlobe pod paradižniki kljub senci dva- do trikrat večja. Folije so bile uporabne za dve sezoni in je bila njihova uporaba tudi gospodarna.

VPLIV VODE

Eden zelo važnih činiteljev okolja je preiskrba rastlin z vodo. Kjer ni dovolj padavin oziroma ne padajo ob pravem času, moramo rastline umetno oskrbovati z vodo. To delo, ki je v svetu zelo razširjeno že tisočletja (spomnimo se Mezopotanije in doline reke Nila ter Inkov v Ameriki) je zvezano s precejšnjimi stroški. Zato je treba namakati tako, da bo gospodarski učinek čim večji.

Pri načrtovanju namakalnih naprav uporabljamo podatke o podnebj, to je podatke o povprečnem vremenu in o povprečnih potrebah po vodi. Navodila za določeno namakanje pa dajemo na osnovi meteoroloških pogojev v določeni rastni dobi. Pri tem delu so v veliko pomoč vremenske napovedi. Posebno važne so srednjeročne in sezonske vremenske napovedi. Zadnje so na žalost več ali manj še na stopnji posku-

sov, saj verjetnost, da se bodo uresničile, ni dosti velika.

BORBA S ŠKODLJIVIMI VREMENSKIMI POJAVI

Že dolgo je poznan škodljiv vpliv vetrov na rastlinstvo in živino. Zato so v mnogih državah Evrope in Amerike proučevali in proučujejo načine, da bi se ubranili pred njim. Kot zelo uspešni so se pokazali drevesni pasovi, posajeni pravokotno na smer močnih vetrov. Z nepregostimi nasadi zmanjšujemo hitrost na tretjino hitrosti vetra na

prostem. Efekt pa se pozna še v 15- do 30-kratni oddaljenosti višine dreves. Gostejši drevesni pas zmanjša hitrost še bolj, vendar se njegov vpliv ne pozna tako daleč. Taki gostejši drevesni pasovi so zlasti uporabni kot zatočišče za živino.

Zaščitni drevesni pasovi pa poleg hitrosti vetra vplivajo tudi na razporeditev drugih meteoroloških elementov, kot so rosa in slana, in s tem tudi na drugačen razvoj raznih rastlinskih bolezni. Ta vpliv ni vedno koristen, vendar moramo z njim računati.

Znatno škodo povzroča pri nas slana in z njo povezane pozebe. Te so posebno škodljive, če nastopajo v času cvetenja, ko pomore cvetove in lefina povsem izostane.

Vzrokov za nastop slane je več. V naših krajih pada slana največkrat na naslednji način: Z dotokom hladnega in suhega zraka s severnih širin s temperaturami še nad 0 stopinj Celzija se usvari prvi pogoj za

nastop slane. Ta hladna in suha gmoča zraka se v jasnih in mirnih nočeh s sevanjem močno ohladi in nastane slana, ki jo označuje neposreden prehod vodne pare v ledene kristale.

Borba proti slani v kmetijstvu je najbolj uspešna, če jo začnemo že pri izbiri parcel za vzgojo novih nasadov. Čudno pa je, da tega večina kmetovalcev še vedno ne upošteva.

(Konec prihodnjič)

Okrogli ali položni silos

O potrebi siliranja krme in o pripravnosti silosov je pri nas že večina kmetov prepričana. Končno imajo silosi pri nas že dovolj dolgo tradicijo.

V občini Škocijan ob Klopinskem jezeru, na tako imenovanih »vrbeh« je prvi silos postavil pd. Hariž in to že pred drugo svetovno vojno. Postavil ga je po lastni zamisli štirioglatega. Takrat zanj ni dobil nobene podpore ali subvencije. Tudi jeklenih opažev zanj še ni bilo. Pozneje sta temu silosu sledila še dva nadaljnja, ki sta jih postavila Omoč v Zgornjih Vinarah in Ravc v Rikarji vasi. Obsta jih postavila med vojno in sicer sta se odločila za okroglo obliko, ki je tudi še sedaj v navadi. Stroške njihove gradnje je nosila država, katere osnovni namen pospeševanja kmetijstva je bila zagotovitev prehrane za svoj vojni stroj. Kmetje so morali takrat zagotoviti le izkop jame in dovoz peska.

Medtem so se okrogli silosi pri nas že močno razširili. Z njimi pa je pričelo prodirati tudi spoznanje naraščajočega pomena siliranja krme, brez katerega ne more biti intenzivne govedoreje in proizvodnje mleka. Ker se je medtem po kmetijah povečalo tudi število goveje živine, so postali obstoječi silosi premajhni. Na večini kmetij je bilo treba misliti na gradnjo novih dodatnih silosov. Ker je pričelo primanjkovati ljudi za tlačanje silaže v okroglih silosih, so nekateri pričeli razmišljati o gradnji položnih, v katerih tlačanje lahko prevzame traktor, ki vrhu vsega tlačijo bolj temeljito kot človek ali žival. Dva silosa poleg tega omogočata, da v večji meri kot doslej lahko siliramo travo in deteljno-travno mešanico, ki jo drugače ob prvi košnji brez dežja ne moremo posušiti in spraviti na skedenj. Prvemu poskusu s položnim silosom so zaradi tega kmalu sledili tudi drugi kmetje. Kakor pa izgleda, se bo njihovo število v prihodnje še povečalo.

Položni silos lahko napravimo sami, tako rekoč brez vsakega strokovnega delavca, ker je večinoma v zemlji in nam oboda ni treba okrepiti z železjem. Tak silos je sprito tega zelo poceni, če ne upoštevamo stroškov za večjo streho, ki jo zahteva. Za prvo silo pa imamo položni silos lahko tudi brez strehe. Ko smo ga napolnili, ga moramo še nekaj dni tlačiti, najbolje s traktorjem, nakar ga pokrijemo s plastično folijo. Glavno je, da s pokrovom zadržimo vlogo, da se ne preceja proti dnu silosa in s tem kvari silažo.

Bistveno pri vsem je, da določimo za položni silos pravo mesto, da ga bomo lahko polnili in praznili in da bo pot transporta silaže iz njega do jasi najkrajša. Preden pa se odločimo za njegovo mesto, se posvetujmo s kmetovalci, ki jih že imajo in se poslužimo njihovih izkušenj.

Ing. Marko Polzer

Sodobno pridelovanje in spravilo zrnate koruze

(1. nadaljevanje)

V zadnji številki smo uvodoma v to našo razpravo pregledali vzroke, ki nas napotujejo, da se z vprašanji pridelovanja in spravila koruze podrobneje bavimo. Ko bomo sedaj po vrstnem redu obravnavali vprašanja, ki pri tem nastanejo, bomo najprej pogledali na

S E M E

in si pri tem ogledali tudi sorte hibridne koruze, ki so v Avstriji na razpolago in za naše podnebje priporočljive.

Preden vendar pristopimo k temu, hočemo tudi v tej zvezi opozoriti na določila zakona o prometu s semenjem kmetijskih kulturnih rastlin iz leta 1937. Ta zakon določa, da sme pod pojmom »Seme« priti v promet le semenje kmetijskih kulturnih rastlin, katerega kaljivost in čistoča odgovarjata normam zveznega zavoda za rastlinstvo in preskušanje semen. To določilo je bilo važno, kajti od kakovosti semena je v veliki meri odvisen obseg pridelka. Vsaka vreča s semenom je plombirana in mora imeti tudi etiketo, iz katere je razvidno, da je blago v vreči res »priznано seme«, ki odgovarja pogojem zakona.

Najmanj tako važno kot to je dejstvo, da v naši državi seme koruze ni sortirano na enako velikost, kakor je drugače po vseh evropskih državah, ki semensko koruzo pridelujejo. Nevšečnosti, ki iz tega nastajajo, pozna vsak kmet, ki pri setvi uporablja koruzno sejnalnico. Zaradi tega so koruzne sejnalnice ameriškega izvora za avstrijsko seme koruze v naprej neuporabne. Bolje odgovarjajo koruzne sejnalnice francoskega izvora, katerih sejalna zvezda ima šest različnih vdolbin za sprejemanje semenja, čeprav nastanejo tudi pri njihovi uporabi težave.

K vprašanju, če naj sejemo po dve ali samo po eno zrno na isto mesto, je treba opozoriti, da ima v krajih, ki so podvrženi suši, setev po enega zrna na eno mesto prednost pred setvijo po dva zrna. V takih krajih zaloga vlage v zemlji v dobi suše navadno ne zadostuje za dve rastlini na istem mestu, vsled česar nobena od njih ne more tvoriti ustreznih velikih storžev. Posledica tega je, da so konice storžev posušene in brez zrnja, da so storži tanki in upognjeni, da se da perje od storžev le težko odstraniti in da ostanejo pri strojnem spravilu storžev z njihve mali storži navadno na njivi. Skratka: setev po dve semeni na eno mesto povzroča v sušnatih krajih velike zgube na pridelku.

Seme mora biti oprášeno (bajcano), ker ga v zemlji ogrožajo razni škodljivci. Prašila — skoraj brezizjemno se uporabljajo TMTD-preparati — vsebujejo tudi še snovi, ki pospešujejo rast koruze v dobi kaljenja, kar je zelo koristno.

Ko kupujemo koruzno seme, je dobro, da sami preverimo njegovo kakovost. Leto preverimo na ta način, da vzamemo v roko večje število zrn, ki jih seštejemo. Ko smo ugotovili njihovo število, izberemo iz njih vsa drobna zrna in vsa zrna, ki so znotraj razpokana ali ki imajo zunanje poškodbe. Če bomo držali roko proti soncu, bomo te poškodbe zrn brez nadaljnega lahko ugotovili. Če bomo med 20 zrn našli 1 drobno in 1 poškodovano zrno, je seme slabe kakovosti.

Pri kupovanju koruznega semena moramo dati absolutno prednost originalni hibridni koruzi. Ta je navadno boljše kot vsako drugo priznано seme. (Se nadaljuje)

vali krmo. Med delom so vojakovi ves čas črepali iz velikega vrča, ki je krožil od rok do rok.

Šiman je gledal vse to in se držal mrko. Uničevali so blago, ki je bilo pridelano z žulji in zdaj so ga žrli ljudje, ki jih je sovražil. Njegova usoda je bila zapečatena. Gotovo ga je kdo izdal. Pri njem je bila že dolgo časa partizanska baza. V naglici bi se rad domislil katerega dejanja, ki bi ga posebno obteževalo. Ali misli so se mu začele mešati, ko je videl razdejanje pred seboj. Matere niso pustili na spregled iz hiše, ker je komandant zapovedal, da se mati in sin ne smeta videti. Kdo ve, kakšne namene ima policija? V tej duševni tesnobi si je nenadoma zaželel videti mater in zato je na ves glas zaklical proti hiši:

»Mati!«

Iz hiše se je takoj slišal materin klic: »Šiman!«

Nič drugega kakor samo ta klic, pritisnjen ob hlevski zid, in je bil pomirjen. Materin glas je bil močan, vder, čisto nič obupan. Ali je bil tudi njegov glas tak? Šiman si je začel izpraševati vest. Starka je takrat sedela med dvema policajema ob peči in se ni smela ganiti. Njuni klci so povzročili velikansko razburjenje med roparsko patruljo. Kakor bi se bila podrla streha nad glavami. Komandant je skakal in začel vpiti nad vojaki, ki pa so se začeli znašati nad materjo in sinom, jima groziti in mašiti usta, kakor bi znoreli. Šele čez dolgo so se spet toliko pomirili, da so mogli nadaljevati svoje zločinsko delo.

Naloženi vozovi so že stali v vrsti pred hišo in sedaj se je nekaj vojakov zakadilo v hlev po živino. In ko da bi žival slutila, da se je nad hišo zrušila nesreča, je začela žalostno mukati. Ko so jo gonili iz hleva, se je nekaj živali vojakom iztrgalo iz rok in potem begalo po sadovnjaku.

Naposled je cela kolona že stala pripravljena na pohod, spredaj nekaj naloženih vozov, zadaj tista živina, ki so jo vojaki morali poloviti. Ob straneh so stali vojaki z nasajenimi bajonetmi, ko da bi bilo kolono treba varovati.

Tedaj je napravil komandant kazenske kolone veliko napako, ker je ukazal privedi mater iz hiše, ne da bi prej dal odstraniti sina v dvorišča. Bil je že pijan, ker so v shram-

bi našli nekaj steklenic črničevca, ki ga je mož nadvse ljubil.

Mati in sin sta se videla. Materi se je zdelo, da vidi v sinovih očeh polno solz, ko gleda za njo, drugače pa ji je bilo zelo prav, ker je pogumno stal pokonci kakor junak. Sinu se je zdelo, da stopa mati zelo težko, a se mu je vzlic temu zdela lepa, ta njegova stara, zgarana mati, ki je šla čez dvorišče. Šele, ko je mati zaklicala sinu:

In šele, ko je sin odgovoril:

»Mati!«

Šele takrat je komandant spoznal svojo napako in je ukazal odpeljati sina za hlev. Toda bilo je že prepozno, mati in sin sta se videla. Videla sta se prav v hipu, ko je obema bila potrebna njuna medsebojna ljubezen, da sta postala močna v najtežjem trenutku življenja, ki je stolletja teklo na Coklarjevem domu.

Mati je šla s trdimi koraki h koloni, a sin se je oddahnil, ko so ga prislonili na drugi strani za hlevski zid. Tam izza dvorišča so doneli še nekateri kriki, nato se je pojavil komandant za hlevom. Zabodel je v Šimna svoje krvave oči in hripavo rekel:

»Ali veš, izdajalec, da boš crknil?«

Šiman je ostal nepremičen. Takoj je spoznal po izgovorenem glasu, da govori komandant resnico, ker je bil glas skrajno mrzel in sovražen. Tudi je dobro vedel, da velja ta komandant za najokrutnejšo zverino v vsem okraju in da je že veliko ljudi lastnoročno poslal na oni svet. Na hitro je še pomislil, ali ne bo dal življenja prepoceni in ali se izplača taka smrt. In ko je pretehtal ceno, si je z zadoščenjem priznal, da ne bo umrl zastoj. Nato je mnogo odločneje zadihal. Komandant se je še enkrat zadrl:

»Ali veš, izdajalec, da boš crknil?«

»Vem!« je tedaj spregovoril Coklarjev Šiman, ki se je domislil nekaj zagonetnega. »Izpolnite mi še eno željo, preden umrem.«

»Kaj bi še rad?« ga je vprašal komandant nekoliko osupel.

»Eno cigareto bi še rad pokadil pred smrtjo,« je dejal Šiman z vdanim glasom.

»Ho-ho, to pa lahko dobiš,« se je zakrohotal komandant s surovim glasom in mu pomolil cigareto, ki jo je prej že prižgal. Čez nekaj časa je še dejal: »Napravite hitro, ker se nam mudi.«

Šiman je z zvezanimi rokami prijel za cigareto in jo dvignil k ustom. Počasi in mirno je vlekel dim vase. Gledal je po sadovnjaku, ki se je s svojimi stoterimi drevesi razprostiral za hlevom. Vejam se je že poznalo, da so bogato obložene s sadom. Če bi v tem trenutku tudi mislil na to, kar so gledale njegove oči, bi mu kot kmetu gotovo postalo hudo pri srcu, toda njegova bit je bila že vsa odsotna od tega lepega pogleda. Njegove misli so vrtale nekje drugje... Tik na njegovi desni strani je bil zložen kup suhe praproti, ki je bila tam že od lanske jeseni. Ta suhi stog je segal gori do parne, ki je bila na koncu še narlačena s slamo skoraj doli do praproti. Proti hlevu je prihajal oster jutranji vetrič in zibal s posameznimi stebli. Šimanovi možgani so se bolešno zapirali v to podobo... Kako ga je že poklicala malo prej mati... In kako so bile pri tem njene oči?

Medtem se je naredil na koncu njegove cigarete velik žareč ogelj. Komandant je bil s hrbtom obrnjen od njega. Tista dva, ki sta ga stražila, sta zijala nekam proti sadovnjaku. Brez premisleka je tedaj Šiman puhnil tlečo cigareto v stog praproti. Nato se je topo naslonil na zid in čakal. Straža ni opazila njegovega dejanja.

Mladi gospodar na Coklarjevini je nekaj trenutkov srepo strmел v stog s praproto, toda samo z enim očesom. Precej časa ogenj ni hotel prijeti, potem pa se je najprej nekaj pokadilo in koj nato je že siknil plamen iz stoga. Ogenj je zaprasketal.

Ta tenki glas je komandanta vzdramil. Ko se je obrnil, je videl, da stog gori.

»Svinjar banditski!« je zaklel strupeno, ker prvi hip ni vedel, ali bi se zakadil v Šimna ali pa v ogenj. Toda ogenj je medtem že zajel vso stran stoga in je segal že visoko pod slamnati svod. Tedaj je zagrabil pištolo in ustrlel proti kmetu. Ko se je Šiman Coklar zgrudil zadet v srce, je komandant zarjul še zadnjo kletev: »Pes...«

FRAN MILČINSKI:

Butale in Butalci

Tri ure hoda za pustno nedeljo leži vas, pa ji pravijo mesto. Sredi vasi se cedi rjava mlakuža, ji pravijo potok. Ob obeh krajih mlakuže stoje kočice, jim pravijo hiše. Dve, tri hiše imajo nadstropja, takim hišam pravijo graščine. Ime je vasi Butale.

Butalci so gadjje: tisto leto, ko sta bili dve kravi za en par, so se Butalci skregali s pametjo, pa so zmagali Butalci, — kaj mislite! — in ne pamet: takšni so.

Bili so imenitnega rodu. Imeli so stara pisma in če se jim ne bi bila izgubila in če bi jih znal kdo brati, tako bi ostrmel, da bi sedel kar vznak, kajti pravijo, da je stala v teh pismih beseda, da sega rod Butalcev noter do Adama v paradižu.

Prvi, ki se je preselil v sedanje kraje, je bil neki Kozmijan Buta. Tam, kjer je živel poprej, mu ni ustrezalo podnebje, prevroče je bilo. Mož je bil bolj slab v računstvu in se je rad motil v številu svojih ovac. In je

imel to slabo navado, kadar ga je kdo prijel, naj vrne ukradeno ovco, da je z glavo butal kakor kozel in je marsikomu nalomil rebra. Sosedje so ga zavidali, pa se jim je ponoči umaknil izpred oči in si je za spomin in pleme s seboj vzel nekaj parkljev iz vsakega hleva in kar k parkljem spada. Pa niso sosede iskali ne njega ne parkljev, nego so bili zadovoljni, da so se tako poceni odkupili.

Privadil se je Buta novemu kraju, imel je obilo družino in so bili vsi ti stega talenta, da so jim grablje bolj služile kakor vile.

Ohranjena so nam imena prvorojencev iz Butovega rodu in je vsak imel svoj prijazni priimek:

Kozmijan Buta je imel sina prvorojenca Fido Kljukca.

Fido Kljukec je imel sina Francota Turkavidel.

Francot Turkavidel je rodil Gregorja Brezhlačnice.

Gregor Brezhlačnice je rodil Lavdona Štimanega.

Ob času Lavdona Štimanega so šteje Butale že trideset koč in je Lavdon Štimani imel najdaljšo in najbolj košato brado izmed vseh občin-skih mož. In se ni šprinca Marogla prav nič premišljevala, nego je naravnost zlezla vanjo in je bil Lavdon Štimani izvoljen za župana. Če je namreč res, kar pripovedujejo Tepančani. Tepančani pripovedujejo, da rede v Butalah občinsko uš, in kadar volijo župana, sedijo bradači okoli mize, nanjo deno občinsko ži-vinče in v čigar brado zleze, ta je župan. Uši pa da je ime šprinca Marogla, ima v pisarni svoj hlevček in prihajajo mestne device, vsak dan druga, in si jo deno za dve uri v glavo.

Seveda Tepančanom ni vsega verjeti. Tepančani niso dosti manj nego hribovci in jedo ovseni kruh, zato jih zamenjajo za »ovsenarje«. Ob nedeljah prihajajo v Butale po beli kruh in se vračajo potem vsak s hlebcom pod pazduho v svoje klanec. Zato jim pravijo tudi »hlebčarji«.

Štiskači so, sold jim ne gre izpod palca, še v krčmi bi radi odtrgavali, ko plačujejo vino. Butalci jih zaničujejo in imajo zunaj vasi mlin, v mlinu so stope, pa so naučili še stope, da od daleč že oznanjajo: »Tepanjčan gre — pahni ga! Tepanjčan gre — pahni ga!« Če je pa dosti vode, hite stope: »Pahni Tepanjčana, pahni Tepanjčana!« Tepanjčani pa tudi ne molče in so spravili v svet prečudne vse historije o Butalcih, kakršne bomo še slišali.

Imenitni Lavdon Štiman je rodil še imenitnejšega Gregorja Copatko, čigar kravo je doletela stava, da so jo poklicali na samega carja presvetli dvor.

To se je zgodilo tako, da sta one dni živila dva zvezdogleda, pa sta bila že tako učena, da sta vedela štiri in dvajset ur prej, kakšno bo vreme, in sta bila tako obrajtana, da so se

carji in vladarji zanju kar tožili, v čigavi deželi da bosta delala pratike.

Pa ju je pot pripeljala skozi Butale in ker se je mračilo, sta se ustavila in prosila Gregorja Copatko prenočišča. Gregor Copatka ju je žugal za popotne bukvice in žveplenke in jima potem dovolil na seno in preden sta šla spat, sta še pogledala na vreme. Rekla sta: »Nocoj vreme ne bo ostalo, vihar bo in dež!«

Gregor Copatka je odgovoril: »Pa ne bo. Nocoj bo pohlevna noč.« Res je bila, zvezdogleda sta se čudila in sta drugo jutro vprašala gospodarja, od kod da je vedel, kakšno bo vreme. In je Gregor Copatka odgovoril in dejal: »Mene moja krava ni še nikoli opeharila, odkar jo imam. Kadar se obeta vihar ali dež, vsakikrat s paše pride domov. Sinoči je ni bilo; pa sem koj vedel, da bo pohlevna noč, kakor je res bila.«

Zvezdogleda sta se spogledala, potem sta rekla: »Carji in vladarji se za naju tožijo, kateri bo naju dobil, pa naju je ugnala krava!«

In se je prvi kar pri tisti priči zaklal s peharjem; drugi je obupal in rekel: »Tudi ene ure ne bom več zvezdogled!«

Glas o Copatkovi kravi pa se je raznesel po svetu in ko je car izvedel o njej, je morala preden in je dobila službo dvorne pratkarice in so se vse Butale grele v žaru njene milosti.

Gregor Copatka je rodil Bendo Cigana.

Benda Cigan je rodil Jureža Pismouka.

Za njegovih dni je po Butalah razsajala kuga krive vere in je Jurež Pismouk bil njen mežnar. Žena ga je rotila in spreobračala, z lepo in z grdo — ne beseda ni zalegla, ne palica!

Pa ji je neko jutro drobna ptička sedla na okno in prelepo zapela in žena je razumela njeno petje in se je glasilo petje tako: »Paternošter daj dedcu v klobaso!«

Zapomnila si je ptičkin nauk in ko so klali, je v krvavo klobaso zamešala jagode paternoštra. In je narezala vmes debele kose slanina, da je gladko šla možu klobasa po goštu.

Pa ko je snedel klobaso s paternoštrinom ga je vest silno pričela črviti, bridko se je kesal in se spreobrnul.

Spreobrnul se je Jurež Pismouk in

Mladostne sanje

*Pod orehom sem zaspal,
mirno, sladko sem sanjal.
Veste, kaj se mi je sanjalo?
Ljubil deklico sem zalo!*

*Pa sem bil tako vesel,
da sem ljubico objel,
in prav nič se me ni bala,
še poljubček mi je dala.*

*Zašumel je naš oreh,
kot da bi bile sanje greh,
in solze moje deklece
padle meni so na lice.*

*Nisem več ljubezni pil,
name dež je s curkom lil,
in poljub — moj dragi Nužek,
dal mi je sosedov kužek.*

Pavle Kernjak

Za dobro voljo

*Mala Mojca je stopicala ob mami-
ci. Nenadoma ji spodrsne in pade.*

*»Da, zakaj se me pa ne držiš za
krilo? jo okrega mamica.*

*»Saj se ne morem držati za tvoje
krilo, ko pa je tako kratko!« ji za-
brusi nazaj mala jezičnica.*

*

*»Zakaj pa tenorist tako robanti v
garderobi. Kaj mu ni zadosti devet
lovorjevih vencev, ki jih je pravkar
dobil na oder?«*

*»Kaže, da ne, ker si jih je naročil
deset.«*

*

*»Oče: »Spoštovani Marko, povejte
mi vendar, seveda čisto zaupno, ka-
tera izmed naših deklet vam je naj-
bolj všeč?«*

*Snubec: »Če sem čisto odkrit —
gospodinjska pomočnica.«*

*

*Dva kolega se srečata.
»Kje si preživel zimske počitnice?«
»Prvo polovico v gorah.«
»In drugo?«
»V mavočevi obvezi.*

*

*...a tole, glejte,« razlaga vodič
in pokaže na piramide, »tole so zi-
dali tisoč let.«*

*»Da, da,« priklama eden izmed šte-
vilnih turistov, »pri nas imamo med
zidarij prav take lenobe!«*

*

*Andrejček stoka in vzdihuje pri
nalogi: »Nobene pravice ni več na
svetu!«*

*»Zakaj ne?« vpraša mama.
»Ker moramo mi otroci delati, učitelji
pa dobe plačo!«*

*

*Sin: »Saj si mi obljubil kolo, če iz-
delam razred, kajne?«*

Oče: »Seveda sem ti obljubil! In?«

*Sin: »Lahko si vesel, prihranil sem
ti izdatek!«*

*

*»Ali učiteljica kaj sluti, da ti po-
magam pri domačih nalogah?« vpra-
ša očka nadobudnega sinka.*

»Bojim se da,« odgovori sinko.

*»Rekla je da ni mogoče, da bi toliko
napak napravil popolnoma sam.«*

*

*»Ne razumem, kako so mogli naši
predniki živeti brez radia, telefona...«*

»Saj niso mogli — vsi so umrli!«

*

*Očka je moral svoji mali hčerki
pokazati, kakšen okus ima leskovka.*

Vsa v solzah priteče k mamici:

*»Mamica, očka je tako grd, ali
nisi mogla dobiti nobenega drugega
možja?«*

*

*Vsa okna v razredu so odprta. Te-
daj reče učiteljica:*

*»Janezek, če te zebe, lahko okno
pri sebi zapreš.«*

*Janezek: »O, ne, saj tudi doma pri
odprtem oknu spim.«*

France Bevk:

Pust

**Pojdimo, vlovimo pusta,
da nam dece ne pohrusta!
Lopič rdeč, zelene hlače,
v rokah raglje, ropotače,
a na glavi dva roga,
hu, pa kakšen nos ima!
Brke take kot ščetine;
bojmo se ga, kadar zine,
bojmo se ga, kadar stopi
in nas z dolgo šibo lopi,
če se kdo mu zakrohoče.
Ali če se kdo zajoče,
brž ga čez koleno zvije,
živo uro mu navije,
nič ne vpraša, nič ne reče;
kdor ne uide, kdor ne uteče,
tega ujame in pohrusta.
Le pustimo v miru pusta!**

W. KIAULEHN:

Predpustne šale

Domnevam, da se v trgovini, kjer prodajajo šalji-ve predmete za predpustne zabave, zbirajo samo pesimisti. S polic se režijo mrtvaške lobanje in krinke z votlimi očmi ter binglja fakirsko vože.

Ko sem vstopil so rožljale verige in neka krava je mukala tako zamolklo, kot bi hotela zdaj zdaj teliti.

Za prodajno mizo je stala priletna gospa. Neki možakar blagega videza je stal v prodajalni in želel kupiti brado.

»Brade,« je rekla stara gospa, »so, žal, pošle.«

»To je neizrečno žalostno,« je rekel mož in se napotil proti vratom.

»Toda vzemite to škatlico,« je rekla gospa s tožečim glasom. »Če jo daste komu v roke in jo odpre, mu skoči pločevinasta žabica na nos.«

On: »In to vi odobravate?«

Ona: »No, če ste ravno razigrani.«

On: »Ste morda ljub razigrani?«

Ona: »Ti moj ljubi bog! Toda če vzamete ta nož in ga položite h krožniku pa nekdo sede za mizo in si hoče zrezati biftek, se rezilo sklopi.«

On: »Nad tem se ne morem smeja. Nimam čarobnih artiklov, ki nas pripravijo do smeha?«

Ona: »Morda bi hoteli čarati?«

On: »Ne, morda pa bi hoteli vi?«

Ona: »Nikakor ne.«

ooo

V tej prodajalni sem kupil kartonsko škatlo, ki je bila polna šaljivih predmetov. Na njej je bila slika človeka, ki se je smejal na vse grlo; imel je karirast telovnik in črn cilindar na glavi. Pod to sliko sem bral: »S temi šalami postanete ljubljene vsake družbe.« Ko sem odhajal iz trgovine, je nevidna krava zopet mukala, verige so rožljale, mrtvaške lobanje pa so se rezale...

Bil sem povabljen na neko družinsko predpusno zabavo. Pri rabi svojih šaljivih predmetov sem se točno ravnal po navodilu, ki sem ga našel v škatli. Uspeh je presegel vsako pričakovanje.

Za začetek sem vzel iz škatle pripravo za topovski strel, ki sem jo obesil na kronski lesenec v salonu.

Točno ob dvanaesti uri sem tlečo cigareto pritaknil k vžigalni vrvi. Nihče se ni smejal. Ko je gospodinja čez deset minut s petrolejko prišla v salon, je drsel z goslov še droben apnen prah. Lesteneč so pozneje našli na dvorišču. Če je verjeti gospodarju, je visela na porušeni vmesni steni originalna Murillova slika, ki je poleg niso mogli nikjer več najti. Od presernega smeha sem se komaj držal pokonci. Ostali so zrlj poltrli iz svojih počrnelih obrazov. Ko so jih s pomočjo arnike in Hoffmannovih kapljic zopet spravili na noge, smo odšli v spalnico, kjer se je zabava nadaljevala.

Ženske so se živčno smejale in pogledovale proti stropu. A jaz, neugnani šaljivec, sem medtem naskrivaj že prebral naslednji odstavek navodila porabe. Zlezel sem pod mizo in privezal ženskam eksplozivne žabice na gležnje. Mislili so, da je pod mizo pes, nekateri so me božale, druge se zame niso menile. Tokrat sem vžigalno vrvičko prižgal s cigareto. Uspeh je bil nadvse presenetljiv. Ena od navzočih žensk je dobila krče od vreščanja.

Jaz pa sem seveda nadaljeval s vojnim duhovitim načinom razveseljevanja, kajti moja čudežna škatla predpusnih presenečenj še zdavnaj ni bila izčrpana. Tako sem nekemu komercialnemu svetniku položil na stol otroško trobento. Komaj jo je nastavil na ustne in zatrobil, že je bil prek in prek pokrit s sajami. Glasno sem se zasmejal. Tedaj se mi je s počasnimi koraki približal in mi prisolil zaušnico.

Nato sem odšel iz sobe in pripravil iz svoje škatle še boljše šalo z naslovom: »Roparij.« V ta namen sem si moral politi roke z rdečo barvo, ki je bila kartonu priložena. Tako sem stopil v sobo s krvavoderčimi rokami in že o pravem času ujel hišno gospodinjo, ki se je ob pogledu name onesvestila.

Tedaj je prišel oddelek policije. Ponudil sem svojim prijateljem policajem odlične bonbone, ki so bili polnjeni s kremo za čevlje. Vzeli so jih z veseljem.

Ko smo prispeli do policijske postaje, me je bolela glava od samega smeha in — udarca z nekim trdim predmetom.

potem je rodil Anžeta Meketača, na široko znanega po kozji, ki so pravili o njej, da je dajala vsak dan sedem rešetak mleka. Sam sodnik iz graščine si ni mogel kaj, nego ga je ustavil na cesti in vprašal: »No, oče, ali ste že prodali tisto kozo, ki daje po sedem rešetak mleka?« Pa se je Anže Meketač potuhnil, kakor bi ne poznal gospoda in je odgovoril: »Pro-dal, prodal, davno prodal, tja čez mejo. Tam pa se je obrežila in je storila osla, ki ga imajo v graščini za sodnika. Pa srečno, gospod!«

Anže Meketač je rodil Matevžka Zlamboro, ki je bil po krivem obrekovan, da je hruške kradel, pa jih ni bil tisto pot. Ono leto so imeli v Butalah vilok tepk, da niso vedeli drugam z njimi, nego so jih zmetali v zapuščen vodnjak — tam se naj zmede. Ko je prišel čas, so jih šli iskat — pet mož jih je bilo — in so ukazali Matevžku: »Tebe volimo, naj skočiš noter, nam boš medne hruške ven metal!« Skočil je in je bil vodnjak globok, precej vode se je bilo v njem nabralo, in so čakali in klicali, klicali in zmerjali — ne ena hruška ni priletela kvišku. Pa so dejali: »Matevžek je zvičajnik, vse hruške bo sam požrl, potem pa se bo lagal, da jih ni bilo. Naj skoči drugi za njim, ki je bolj pravičen!« In so bili vsi pravični, drug bolj od drugega in so drug za drugim poskakali v vodnjak in ni mogel nobeden priseči, da je Matevžek Zlambora res kradel hruške, ker ni noben prišel nazaj.

Pa je Matevžek Zlambora, preden je šel po tepke, rodil Tončka Štibalarja.

Tonček Štibalar je bil prvi v Butalah, ki je imel žepno uro — žepno uro si je bil naredil sam iz pristne domače repe. Imel je sina Mihčaste-ga Kimpeža.

Mihčasti Kimpež je rodil Vrbana Podvrbosmuka.

Ko je bil ta za župana, je prišel v Butale sam presvetli car in so ga Butale slovesno sprejele z novo briz-galnico. Brizgalnica se je imenitno obnesla, vsi so bili do kože mokri, car in njegovi ministri, strežaji in la-kaji.

Je vprašal car: »Povsod drugod so nas častili s streljanjem, Butale nam niso privoščile ne enega strela, pač pa ste nas neusmiljeno oprali. Kakšne imate manire v Butalah?«

Je odgovoril župan: »Vaša milost, gospod car, da nismo streljali, za to smo imeli devetdeset vzrokov.«

Je velel car: »Radoveden sem, ka-tere! Govoril!«

Je dejal župan: »Prvič: Nismo imeli smodnika.«

Pa se je car nasmešnil in je dejal, da mu že ta prvi razlog do vrha zadošča. In ga od tistega časa niso več videle Butale.

Vrbana Podvrbosmuk je rodil Pav-luša Očalastega.

Pavluša Očalasti je rodil Ceneta-na Padarja, tistega ki je kravo s svedrom drl.

In so v teku let Butale pretesne postale za vse Butalce in je bil mlajši rod korajžen in šel pogledat po sve-tu in so se nekateri naselili ob Dravi, nekateri ob Muri, nekaj jih je prišlo celo do morja in so si tam postavili ognjišča.

Ostali pa so, kar so bili.

SPORTNI VESTNIK

HOKEJ NA LEDU:

Svetovno prvenstvo v Jugoslaviji

že zdaj v središču mednarodnega zanimanja

O letošnjem svetovnem prvenstvu v hokeju na ledu, ki bo od 3. do 13. marca v Jugoslaviji, smo v našem listu že poročali. Medtem so priprave tako daleč napredovale, da predstavlja za organizatorje največji problem le še vreme, od katerega je seveda v veliki meri odvisna sama izvedba prireditve. To velja zlasti za Jesenice in Zagreb, kjer se bodo tekme v skupinah C oziroma B odvijale na prostem, medtem ko bo prizorišče neposrednega boja za naslov svetovnega prvaka nova hala „Tivoli“ v Ljubljani, kjer vreme na tekme skupine A ne bo imelo neposrednega vpliva. Sicer pa prireditelji zagotavljajo, da bo prireditev brezhibno potekala tudi v primeru slabega vremena; priprave so bile vsekakor izvedene tako dosledno, da uspeha tudi „višja sila“ ne bi mogla ogroziti.

Čeprav je do začetka prireditve še nekaj tednov, je zanimanje zanjo že zdaj izredno veliko. Ne samo, da se je iz vsega sveta prijavilo okoli 500 novinarjev, radijskih reporterjev in televizijskih snemalcev; tudi prodaja vstopnic je v polnem teku ter so predvsem v prvi skupini (Ljubljana) zaključ-

ne tekme že zdaj v glavnem razprodane. Ker pa bodo tudi vse ostale igre zanimive in na visoki ravni, ljubiteljem te športne panoge ni treba imeti skrbi, da se ne bi mogli — seveda kot gledalci — udeležiti letošnjega svetovnega prvenstva. Interesantom iz naših krajev svetujemo, da si vstopnice čim prej oskrbijo pri deželnem povalnem uradu (Landesreisebüro) v Celovcu ali pa v mestih, kjer se bodo prireditve odvijale.

Prizorišča svetovnega prvenstva bodo, kakor smo že poročali, za skupino A v novi hali „Tivoli“ v Ljubljani, kjer je prostora za 12.000 gledalcev, za skupino B na stadionu v Zagrebu, ki sprejme 8000 gledalcev, ter za skupino C na stadionu na Jesenicah, kjer je prav tako prostora za 8000 gledalcev.

Prireditve, ki bo potekala pod častnim pokroviteljstvom predsednika SFR Jugoslavije Josipa Broza Tita, bo nedvomno pritegnila mnoge desettisoče obiskovalcev iz vseh delov sveta, predvsem pa iz držav, v katerih zavzema hokej na ledu častno mesto v športnem udejstvovanju. To velja v prvi vrsti za Avstrijo in še prav posebno za Koroško, ki bo nenazadnje zaradi svojega neposrednega sosedsstva lahko v veliki meri sodoživljala veliki dogodek, ki ga predstavlja svetovno prvenstvo.

Cene vstopnic

SKUPINA A — LJUBLJANA:

- 1. za tekme štirih „velikanov“ (Sovjetska zveza, Češkoslovaška, Kanada in Švedska) sedeži od 700 do 10.000 dinarjev, stojišča od 2000 do 3000 dinarjev;
- 2. za tekme prvih štirih proti drugim štirim ekipam iz skupine A sedeži od 3000 do 4000 dinarjev, stojišča od 1000 do 2000 dinarjev;
- 3. za tekme drugih štirih ekip (Amerika, Poljska, Finska in Vzhodna Nemčija) sedeži od 1500 do 2500 dinarjev, stojišča od 500 do 1000 dinarjev.

SKUPINA C — JESENICE:

- 1. za vse tekme, ki jih igrajo Italija, Danska, Bolgarija, Francija in Južna Afrika, po 200, 400 in 600 dinarjev (samo stojišča);
- 2. za tekme iz skupine B Švica - Jugoslavija, ki bo 7. marca namesto v Zagrebu izjemoma na Jesenicah, bo vstopnina nekoliko višja.

RADIO PROGRAM

RADIO CELOVEC

I. PROGRAM

Poročila: 5.45, 6.45, 7.45, 12.30, 16.45, 20.00, 22.00

Dnevne oddaje (razen nedelje): 5.55 Kmetijska oddaja — 6.00 Pestro mešano — 7.55 Gospodarske vesti — 9.00 Pozdrav nate — 10.03 Za gospodinjstvo — 11.10 Ljudske viže — 11.45 Oddaja za podeželje — 12.00 Opoldanski zvonovi — 12.40 Deželna poročila — 13.05 Opoldanski koncert — 14.00 Objave — 14.55 Posebej za vas — 16.00 Glasba zate — 16.55 Kulturna poročila — 17.00 Popoldanski koncert — 18.45 Pestro mešano — 18.55 Lokalni šport — 19.30 Odmev časa — 20.10 Deželna poročila.

Sobota, 19. 2.: 8.05 Domači vrt — 8.45 Domača književnost — 14.15 Pozdrav nate — 15.30 Aetia, žena Norika — 16.00 Crv vesti — 16.30 Koroški knjižni kotiček — 17.00 Kramljanje o pustnih plesih — 18.00 Kulturni razgledi — 19.10 Odmev časa — 20.15 Vedno drugi Goethe, radijska prireditev — 20.45 Dvajset let Conradovih oddaj.

Nedelja, 20. 2.: 8.05 Kmetijska oddaja — 9.05 Orkester Mestnega gledališča iz Linza — 12.45 Ogledalo Mestnega gledališča — 13.45 Sedaj proč s skrbmi — 14.30 Pozdrav nate — 16.30 Knjižem po svetu, knjižem skozi čas — 18.05 Koncert ljudskih pesmi — 19.00 Nedeljski šport — 20.10 Pridi k srečanju.

Ponedeljek, 21. 2.: 8.15 Zločin in kazen, roman — 8.45 Glasba tujih dežel — 15.15 Komorni koncert — 15.45 Koroški knjižni kotiček — 18.15 Tisk in gospodarstva — 18.35 Mladina in gledališče — 19.00 Glasbeno srečanje žensk — 20.15 Odlomki iz celovškega pustja 1966.

Torek, 22. 2.: 8.00 Zvenišči jutranji pozdrav — 13.05 Dirigira Robert Stolz — 15.30 Veselo med dolinami in gorami — 15.45 Celtr ure kulturnega urada — 18.00 Koroška avto- in motorevija — 18.15 Iz prve roke — 18.35 Aktualna literarna oddaja — 19.00 XY va vse — 20.15 Turška zavesa, komedija — 21.30 O beatlesih.

Sreda, 23. 2.: 8.00 Zvenišči jutranji pozdrav — 9.00 Zbor celovških madrigalistov — 14.05 Komorna glasba — 15.15 Koroški visokošolski tedni — 15.45 Profilip v moderni filozofiji — 18.00 Aktualna reportaža — 18.15 Psihologija v Evropi in Ameriki — 19.10 Zbor praških madrigalistov — 20.15 Palestrina, glasbena legenda.

Četrtek, 24. 2.: 8.00 Zvenišči jutranji pozdrav — 9.55 Smučarske tekme v Schwatzu — 15.15 Ura pesmi — 15.45 Do križa sem šel — 18.00 Koroška kulturna poročila — 18.05 Kmetijska oddaja — 18.20 Celtr ure delavske zbornice — 18.35 Mladinska oddaja — 19.00 XY va vse — 19.10 Smučarske tekme v Schwatzu — 20.15 Koroški hišni koledar — 21.00 Zvenišči jutranji pozdrav.

Petek, 25. 2.: 8.00 Zvenišči jutranji pozdrav — 15.15 Komorna glasba — 18.00 Koroške pihalne godbe — 18.35 Kaj pravi industrija — 19.10 Smučarske tekme v Schwatzu — 20.15 Seina - Donava — 20.45 Svetovno prvenstvo v umetnem drsanju na ledu v Davosu.

II. PROGRAM

Poročila: 6.00, 7.00, 8.00, 10.55, 13.00, 15.00, 17.00, 19.00, 22.00, 23.00.

Dnevne oddaje (razen nedelje): 5.30 Dobro jutro — 6.15 Z glasbo v dan — 6.40 Jutranja opazovanja — 6.50 Pestro mešano — 7.20 Jutranja gimnastika — 11.00 Veseli ob enajstih — 11.45 Za avtomobiliste — 14.50 Objave iz Avstrije — 16.30 Koncertna ura — 17.10 Kulturne vesti — 17.15 Reporterji med potjo — 18.00 Glasbena oddaja s plošč — 19.20 Kaj slišimo danes zvečer — 21.55 Športni komentar — 22.10 Pregled po svetu.

Ponedeljek, 21. 2.: 8.10 Glasba na tekočem traku — 9.35 Sivaritve velikih mojstrov — 13.30 Za prijatelja opere — 14.35 Pred hišo stoji pobalin — 16.00 Otrška ura — 17.25 Brali smo za vas — 17.40 Ženska oddaja — 19.35 Lahko popoprano — 21.05 Pustni krofi.

Torek, 22. 2.: 8.20 Prosimo, prav prijazno — 9.35 Sivaritve velikih mojstrov — 13.20 Medicinsko mesečno poročilo — 13.30 Pomembni orkestri — 16.00 Otrška ura — 17.40 Kavarna in Dunajčani — 19.35 Poleti z nami — 20.30 Pustni koncert.

Sreda, 23. 2.: 8.10 Papel, simbol pokore in radovitosti — 19.35 Sivaritve velikih mojstrov — 13.10 Teden pri Združenih narodih — 13.20 Za prijatelja opere — 14.10 Sodobni avstrijski komponisti — 15.45 Otrška ura 16.00 Vzhodni primeri — 17.25 Iz raziskovalnega dela visokih šol — 17.40 Domači zdravnik — 19.30 Oddaja za papelnico — 20.20 Sama iz srca je ustvarjena večnost — 21.40 Aktualni prispevek.

Četrtek, 24. 2.: 8.10 Dobrodošli v Avstriji — 9.35 Sivaritve velikih mojstrov — 13.20 Dunajski koncertni ogledalo — 13.30 Pihalna komorna glasba — 14.15 Znanstveni orkestri — 16.00 Romunske cerkve in gradovi — 17.25 Raziskovalci v gosteh — 17.40 Ženska oddaja — 19.50 Okoli opere — 21.05 Prepevani sadovi.

Petek, 25. 2.: 8.10 Glasba na tekočem traku — 9.35 Sivaritve velikih mojstrov — 13.20 Avstrijska snežna poročila — 13.30 Smučarska tekma v Schwatzu — 14.40 Pustila nas peli — 15.35 Glasba Nica Dostala — 16.00 Otrška ura — 17.25 Znanje za vse — 19.35 Slušna igra — 21.05 Mi in gore — 21.30 Umetniško življenje Johanna Straussa.

Slovenske oddaje

Sobota, 19. 2.: 9.00 Od pesmi do pesmi, od srca do srca — 18.25 Za dobro voljo.

Nedelja, 20. 2.: 7.30 Duhovni nagovor — 5 pesmijo in glasbo pozdravljamo in voščimo.

Ponedeljek, 21. 2.: 14.15 Poročila, objave — Kaj smo pripravili — Športni mozaike — Kaj pravite k temu — 18.00 Dober večer našim malim poslušalcem.

Torek, 22. 2.: 14.15 Poročila, objave — Bajže in viže za pustni torek — Beremo za vas.

Sreda, 23. 2.: 14.15 Poročila, objave — 5 knjižne police — Še en slovenski kandidat za blaženega.

Četrtek, 24. 2.: 14.15 Poročila, objave — Žena in dom — Malca vremenoslovca.

Petek, 25. 2.: 14.15 Poročila, objave — Od petka do petka — Ženski vokalni kvartet — Beremo za vas.

RADIO LJUBLJANA

oddaja na srednjem valu 327,1 — 257 — 202,4 — 202 m. UKV frekvence 88,5 — 92,9 — 94,1 — 90,5 — 97,9 MHz

Poročila: 5.00, 6.00, 7.00, 8.00, 10.00, 12.00, 13.00, 14.00, 15.00, 17.00, 18.00, 19.30, 22.00, 23.00.

Dnevne oddaje (razen v nedeljah): 4.30 Dobro jutro — 11.00 Turistični napotki — 12.30 Kmetijska oddaja — 13.15 Obvestila in zabavna glasba — 13.30 Priporočajo vam — 16.00 Vsek dan za vas — 17.05 Popoldanski koncert — 19.05 Glasbene razglednice — 22.10 Plesna glasba.

Sobota, 19. 2.: 8.05 Glasbena matineja — 9.25 Mladi glasbeniki glasbenih šol — 10.15 Operni koncert — 12.05 Opoldansko srečanje s skladateljem Antonom Lajevcem — 12.40 Zadovoljni Kranjci in ansambel Miška Hačvarja — 14.05 Prizori iz slovenskih oper — 14.35 Vaščila — 15.30 Pesmi in plesi jugoslovanskih narodov — 17.35 Popovka tega tedna — 18.45 S knjižnega lrga — 20.00 Sobatni koncert lahke glasbe — 20.30 Pokaži, kaj znaš — 22.10 Oddaja za naše izseljence.

Nedelja, 20. 2.: 8.05 Mladinska radijska igra — 9.05 Vaščila — 10.00 Se pomnite, tovariši — 10.45 Za prijatelja lahke glasbe — 11.45 Nedeljska reportaža — 12.05 Vaščila — 13.30 Za našo vas — 14.00 Nedeljsko športno popoldne — 16.00 Humoreska tedna — 17.05 Slavni pevci, znamenite arije — 17.30 En dan z Edvardom, radijska igra — 20.00 Naš nedeljski sestanek — 21.00 Padobe iz nordijskega sveta.

Ponedeljek, 21. 2.: 8.05 Glasbena matineja — 8.55 Za mlade radovedneže — 9.25 Naš juke box — 10.35 Naš podlistek — 12.05 Baletna suita — 12.40 Slovenske narodne pojete Edvarda Šretna in Ladka Korošec — 14.05 Komorna glasba Karla Pahorja in Blaža Arniča — 14.35 Vaščila — 15.30 Zborovske skladbe Oskarja Deva — 17.05 Glasbena križanka — 18.20 Zvočni razgledi —

Ta teden vam priporočamo:

Dela slovenskih pisateljev

- France Bevč: **POT V SVOBODO**, knjiga spominov na zadnjo vojno, 372 str., ilustr., pl. 42 šil.
- Ivan Cankar: **NA KLANCU**, roman o pisateljevi materi, 148 str., slik. priloga, br. 13 šil.
- Franc Detela: **RODOLJUBJE NA DEŽELI** in druge povesti (Zbrana dela), 540 str., pl. 62 šil.
- Damir Feigel: **OB OBRATU STOLETJA**, zbirka humoresk, 192 str., ppl. 33 šil.
- Oskar Hudales: **KRIŽAR LENART**, zgodovinski roman iz časov križarskih vojn, 568 str., ppl. 73 šil.
- Matevž Hec: **LJUBEZEN IN OROŽJE**, zbirka partizanskih povesti, 228 str., pl. 38 šil.
- Ferdo Godina: **BELE TULPIKE**, roman o ljudeh in krajih ob Muri, 280 str., ilustr., pl. 52 šil.
- Prežihov Voranc: **SAMORASTNIKI** in druge povesti, 376 str., ppl. 38 šil.
- Ivan Ribič: **GOZDOVI SO MI POVEDALI**, zbirka partizanskih povesti, 208 str., pl. 20 šil.
- Josip Jurčič: **JURIJ KOZJAK**, zgodovinska povest iz turških časov, 96 str., br. 10 šil.
- Juž Kozak: **ŠENTPETER**, roman iz življenja slovenskega meščanstva, 432 str., pl. 68 šil.
- Mimi Malenšek: **INKVIZITOR**, zgodovinski roman iz reformacijske dobe, 688 str., polusnje 123 šil.
- Jože Dular: **KRKA UMIRA**, roman iz vaškega življenja, 452 str., pl. 51 šil.
- Fran S. Finžgar: **LETA MOJEGA POPOTOVANJA**, življenjska pot pisatelja, 440 str., ilustr. pl. 52 šil.
- Janko Kersnik: **KMETSKES SLIKE**, zbirka povesti iz podeželskega življenja, 108 str., pl. 23 šil.
- Vladimir Bartol: **TRŽAŠKE HUMORESKE**, vesele zgodbe iz lepih in hudih časov, 192 str., ilustr., ppl. 24 šil.
- Anton Ingolič: **TVEGANA POT**, mladinska povest iz zadnje vojne, 88 str., ilustr., br. 8 šil.
- Ivan Potrč: **NA KMETIH**, roman iz življenja na vasi, 208 str., kart., 32 šil.

Knjige lahko naročite tudi po pošti. Plačilo možno v obrokih.

Knjigarna „Naša knjiga“, Wulfengasse

OKNO

v svet — televizorje
in vse električne naprave

Podjunska trgovska družba
bratje Rutar & Co.

Dobrla vas - Eberndorf
tel. 0-42-36 281

18.45 Pola sodobne medicine — 20.00 Koncert komornega orkestra RTV Zagreb.

Torek, 22. 2.: 8.05 Glasbena matineja — 9.25 Sprehodi z velikimi zabavnimi orkestri — 10.15 Odlomki iz opere „Sneguročka“ — 12.05 Slavni virtuoz — 12.40 Ansambel Mihe Dovžana in frida Dorka Skobernela — 14.35 Pot minulosti za novo pesmico — 15.30 V torku nasvidenje — 17.05 Koncert po željah poslušalcev — 18.45 Na mednarodnih križpajli — 20.00 Koncert zbora „France Prešeren“ iz Celja — 20.20 Nezaželeni, radijska igra.

Sreda, 23. 2.: 8.05 Glasbena matineja — 8.55 Pisan svet pravljic in zgodb — 10.15 Poje mezzosopranistka Dana Ročnikova — 10.45 Človek in zdravje — 12.05 Iz oper starih mojstrov — 12.40 Slovenske narodne — 14.35 Voščila — 15.30 Pihalni koncert — 17.05 Nacionalne smeri v glasbi — 18.40 Naš razgovor — 20.00 Faust, opera.

Četrtek, 24. 2.: 8.05 Glasbena matineja — 9.25 Sneguljčica, glasbena pravljica — 10.15 Popularni operni spored — 12.05 Plesi iz raznovrstne zasedbe — 12.40 Na kmečki peči — 14.05 Pol ure z godali — 14.35 Lirika za alroke — 15.40 Literarni sprehod — 17.05 Turistična oddaja — 18.20 Odskočna deska — 18.45 Jezikovni pogovori — 20.00 Celtrkov večer domačih pesmi in naprav — 21.00 Večer umetniške besede.

Petek, 25. 2.: 8.05 Operna matineja — 8.55 Pianistični tednik — 9.35 Pet minut za novo pesmico — 10.35 Novost na knjižni polici — 12.05 Iz oper Jakova Galovca — 12.40 Slovenske narodne in ponarodele v priredbi Vlada Goloba — 14.35 Poje zbor „Gusla“ iz Bolgarije — 15.30 Od vasi do vasi — 15.45 Novo v znanosti — 17.05 Petkov simfonični koncert — 18.45 Kulturne diagonale — 20.00 Iz arhiva opernih melodij — 20.20 Tedanski zunanepolitični pregled — 21.45 Oddaja o morju in pomorščakih.

RADIO TRST

Sobota, 19. 2.: 12.00 Kulturni odmevi — 15.00 Glasbena oddaja za mladino — 16.00 Volan — 16.30 Zgodbe druge svetovne vojne — 17.30 Lopo pisanje vzori in zgledi mladega rodu — 19.15 Družinski obzorik — 20.45 Vokalni kvintet „Zarja“.

Nedelja, 20. 2.: 8.30 Kmetijska oddaja — 14.15 Oddaja za najmlajše — 15.00 Sanremo 1966 — 15.30 Voda, veseloigra — 17.15 Glasba tržaških skladateljev komorne glasbe — 19.00 Dve sto let valčkov — 20.30 Iz slovenske folklorne.

Ponedeljek, 21. 2.: 12.15 Liki iz naše prefeklosti — 18.00 Ne vse, toda o vsem — 18.30 Francosko simfonične skladbe — 19.15 Poglavlja iz zgodovine slovenske književnosti — 20.35 Carmen, opera.

Torek, 22. 2.: 12.00 Iz slovenske folklorne — 17.20 Italijanska po radiu — 18.30 Koncertisti naše dežele — 21.00 Pustna fanfanza.

Sreda, 23. 2.: 12.15 Pomenek s poslušalkami — 18.00 Ne vse, toda o vsem — 18.30 Klevirsko glasbo — 19.15 Higijena in zdravje — 19.30 Pevski zbor „Lipa“ iz Bazovice — 20.35 Srečanje, novela — 21.00 Simfonični koncert.

Četrtek, 24. 2.: 12.00 Za smeh in dobro voljo — 17.20 Italijanska po radiu — 18.30 Klasiki moderne glasbe — 19.00 Pisoni balončki — 21.00 Kean, drama — 22.45 Kvartet „Pro Arte“.

Petek, 25. 2.: 12.15 Pomenek s poslušalkami — 18.00 Ne vse, toda o vsem — 18.15 Umetnost, književnost in prireditve — 18.30 Ob desettisočletni smrti Marija Kogojca — 19.00 Slovenski znanstveni delavci s tržaške univerze — 20.30 Gospodarstvo in delo — 21.00 Koncert opere glasbe — 22.00 Iz zgodovine sodobnih političnih strank.

TELEVIZIJA

Sobota, 19. 2.: 13.10 Svetovno prvenstvo v smučanju v Oslu — 17.03 Nova za ženo — 17.30 Pri zdravniku za cvellice — 18.00 Kakor vidijo drugi — 18.40 Kaj vidimo novega — 19.30 Cas v sliki — 20.15 Eden bo zmagal — 22.00 Teden dni česovnih dogajanj.

Nedelja, 20. 2.: 10.55 Svetovno prvenstvo v smučanju v Oslu — 17.04 Svet mladine — 17.35 Villerville v južnem morju — 18.05 Kaj lahko postanem — 18.35 Če vlok predolgo stoji — 19.00 Glasba na okroglo — 19.25 Aktualni šport — 20.20 Krojač Wilbel, televizijska igra.

Ponedeljek, 21. 2.: 14.24 Svetovno prvenstvo v smučanju v Oslu — 18.35 Tečaj francoščine — 19.00 Ravno-kar dospelo — 19.30 Cas v sliki — 20.10 Se še spominjate — 21.10 Leocordia, komedija.

Torek, 22. 2.: 11.03 Prava in zakon — 12.00 Ceylon — 18.35 Tečaj angleščine — 19.00 Nemščina za domačine — 19.30 Cas v sliki — 20.15 Smešno, mednarodna artistika — 21.50 Morja melodija.

Sreda, 23. 2.: 11.00 Leocordia — 13.10 Svetovno prvenstvo v smučanju v Oslu — 17.03 Kdo pomaga rokodelci — 17.25 Lassie — 18.00 Zadnji raj — 19.00 Razmišljanje se obrestuje — 19.30 Cas v sliki — 20.15 Kaj sem — 21.00 Horizonti.

Četrtek, 24. 2.: 10.40 Svetovno prvenstvo v umetnem drsanju na ledu v Davosu — 18.35 Tečaj angleščine — 18.55 Športni kalejdoskop — 19.30 Cas v sliki — 20.15 Voščilnost, prosimo — 21.00 Zlata hiša.

Petek, 25. 2.: 10.25 Svetovno prvenstvo v umetnem drsanju na ledu v Davosu — 18.35 Z nasvetom in dejanjem — 19.00 Televizijska kuhinja — 19.30 Cas v sliki — 20.15 Svetovno prvenstvo v umetnem drsanju na ledu v Davosu — 20.40 Nevidna prljaga, televizijska igra.

Izdajatelj, založnik in lastnik: Zveza slovenskih organizacij na Koroškem; glavni urednik: Rado Janežič, odgovorni urednik: Blaž Singer; uredništvo in uprava: 9021 Klaganfurt - Celovec, Gasometergasse 10, telefon 56-24. — Tisk: Založniška in tiskarska družba z o. j. Drava, Celovec - Borovlje. — Dopolni naj se pošiljajo na naslov: 9021 Klaganfurt - Celovec, Postfach 124.